

НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІНСТИТУТУ ЖУРНАЛІСТИКИ

ВИПУСК ШОСТИЙ

**На пошану
Б. І. ЧЕРНЯКОВА**

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ

НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІНСТИТУТУ ЖУРНАЛІСТИКИ

ВИПУСК ШОСТИЙ

Присвячено 60-літтю від дня народження
Б. І. ЧЕРНЯКОВА
24 квітня 2006 р.

За редакцією проф. В. В. Різуна

Київ 2006

Збірник складається з доповідей та матеріалів, виголошених чи представлених на ювілейну науково-практичну конференцію, присвячену 60-річчю від дня народження Б. І. Чернякова. Вони охоплюють основні етапи життєвого і творчого шляху науковця, професора Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Адресується всім, хто цікавиться історією літератури, мовознавством і журналістикознавством України.

Редакційна колегія:

Різун В. В., д. філол. н., проф. (голова); Забіяка І. М., к. і. н., старш. наук. співроб. (відп. ред.); Гоян О. Я., к. філол. н., доц.; Іванов В. Ф., д. філол. н., проф.; Коновець О. Ф., д. і. н., проф.; Мамалига А. І., д. філол. н., проф.; Мелешенко О. К., д. філол. н., проф.; Погрібний А. Г., д. філол. н., проф.; Пономарів О. Д., д. філол. н., проф.; Приступенко Т. О., к. філол. н., проф.; Серажим К. С., д. філол. н., проф.; Сидоренко Н. М., д. філол. н., проф.; Тимошик М. С., д. філол. н., проф.; Черняков Б. І., д. філол. н., проф.; Чічановський А. А., д. політ. н., проф.; Шкляр В. І., д. філол. н., проф., Шумарова Н. П., д. філол. н., проф., Ярмиш Ю. Ф., к. філол. н., проф.

Упорядкування І. М. Забіяки

Верстка І. М. Забіяки

За редакцією проф. В. В. Різун

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Протокол № 10 від 17 квітня 2006.

© Інститут журналістики, 2006

© Забіяка І. М., упорядкування, 2006

© Автори статей, 2006

ЗМІСТ

<i>Різун В.</i> Вершини професора Б. І. Чернякова	4
<i>Петренко М.</i> Від робкора – до викладача університету	8
<i>Черняков Б.</i> Я твій робкор назавжди	9
<i>Селюченко М.</i> Про будівничого творчої спілки	11
<i>Шкляр В.</i> Час і місце	14
<i>Мелещенко О.</i> Енциклопедист, яких тепер мало	16
<i>Святовец В.</i> Багатовекторність педагогіки професора	20
<i>Ярмиш Ю.</i> Багатогранність таланту дослідника	24
<i>Горевалов С.</i>	28
<i>Мурга А.</i> Дещо про місії (Іронії з приводу ювілею)	29
<i>Забіяка І.</i> Дотик до секретів професора Чернякова	31
Основні дати життя й діяльності	33
Коротка бібліографія праць Б. І. Чернякова. 1976 – 2005 рр. ...	35
Коротка біобібліографія про Б. І. Чернякова. 1976 – 2005 рр. ..	74

ВЕРШИНИ ПРОФЕСОРА Б. І. ЧЕРНЯКОВА

Професор Борис Іванович Черняков досяг тієї вершини наукового сходження, сягнути якої можна тільки самовідданою працею і посвятою себе всього науці. І на тій вершині ми бачимо доктора філологічних наук, журналістикознавця, фотомайстра, члена кількох спілок, дійсного члена Академії вищої школи. Науковий талант професора Б. І. Чернякова настільки багатограний, що не помилимося, коли скажемо: Борис Іванович – історик, журналіст, теоретик, знавець методології, бібліограф, педагог і... просто приємна та задушевна людина, гумор якої не кожному під силу збагнути відразу, – дехто того гумору боявся, боїться і боятиметься. А Борис Черняков ніби не переймається своїм образом, а завжди відвертий і тонкий та передбачливий в оцінці життя, ситуацій і тих, хто з ним поряд.

Борис Іванович Черняков народився 24 квітня 1946 року в м. Кролевець на Сумщині. У післяшкільний час працював слюсарем (1964), згодом – інженером (1968) на місцевому машинобудівному арматурному заводі, у професійній фотографії (1969), здобув фах фототехніка (1973).

У пресі друкується з 1967 року, працював кореспондентом (1971) та завідувачем відділу редакції районної газети (1972), навчався журналістики в Одесі (1972–1976). Член Спілки журналістів України (1975–1991).

Після завершення навчання на відділенні журналістики викладав у ОВПШ фахові дисципліни з історії, теорії і практики вітчизняної та зарубіжної преси. У цей же час в основному сформувався головний науковий інтерес молодого дослідника до зображальних (образотворчих) форм журналістики і публіцистики, з'явилися перші його суто наукові публікації.

1980 року Борис Черняков був прийнятий до аспірантури Київського університету. Під керівництвом проф. Д. М. Прилюка підготував і достроково захистив дисертацію "Становлення зображальної публіцистики в дожовтневій більшовицькій газеті", здобув вчений ступінь кандидата філологічних наук (1983). На кафедрі теорії і практики періодичної преси факультету журналістики пройшов щаблі фахового зростання від асистента до до-

цента (1990), розробив і читав кілька нормативних навчальних курсів, в основному, з теорії і практики журналістики.

Борис Черняков вагомими публікаціями засвідчив глибокий інтерес до історії вітчизняної молодіжної преси, часописів політичних борців із російським царатом, до проблем застосування новітніх цифрових технологій у журналістиці. Він є автором програми навчального курсу "Основи зображальної журналістики" (1989) і саме навколо цієї проблематики концентрується впродовж двох десятиліть основні наукові інтереси вченого.

Наприкінці 80-х років чимало творчих зусиль науковця спрямовувалося на постановку і розв'язання проблем поліпшення підготовки фотожурналістів, організації спільних зусиль вузівських викладачів прес-фотографії. Етапною подією стало проведення факультетом журналістики КДУ всесоюзної науково-практичної конференції "Фотографія в пресі" (1989), видання матеріалів якої здобуло широкий резонанс. З ініціативи Бориса Чернякова і за складеною ним програмою розпочато перепідготовку фотожурналістів України в Київському філіалі Всесоюзного інституту підвищення кваліфікації працівників преси (1989). Викладач університету став одним із ініціаторів утворення Співки фотохудожників України (1989) і тривалий час входив до її керівництва, редагував періодику, очолив творчу комісію з історії, теорії фотомистецтва та фотографічної критики (1990).

Рідний факультет також виявив інтерес до використання фахового потенціалу доцента Б. І. Чернякова. З утворенням кафедри журналістської майстерності (1990) йому доручено викладання дисциплін фотожурналістської спеціалізації. У стислі терміни спеціалізацію забезпечено програмами нормативних курсів "Основи фотографії", "Техніка фотографії і технологія фотожурналістики", "Жанри фотожурналістики", "Основи більдредагування і фотокритики", "Проблематика фотожурналістики".

Не забарилася й участь у колективних монографіях – узагальнювальні розділи "Эффективность фотожурналистики" (К., 1988), "Фотография: долгий путь к печатному станку" (Свердловск; Тюмень, 1989), з'явилися авторські монографічні розвідки "Фотография в изобразительной журналистике" (К., 1996), "Нарождения фотожурналистики" (К., 1996). Нині до читача приходять праця, присвячена малодослідженим проблемам становлення ранньої ілюстрованої книжкової періодици, зати́м на виробництві знаходиться чергова монографія Б. І. Чернякова

"Зображальна журналістика в друкованих засобах масової інформації", присвячена становленню періодичної преси. Як бачимо, обшири наукових інтересів автора не вужчають і ведуть його до нових узагальнень і відкриттів.

До свого 60-річчя професор Черняков приходить автором понад 300 наукових та науково-методичних публікацій, з них близько 90 окремих видань, у т. ч. 30 бібліографічних покажчиків. Він учений секретар Науково-методичної комісії з журналістики Міністерства освіти і науки України (1999). Визнаний як академік Академії наук вищої школи України, обирався членом президії АН ВШУ (2001 – 2005), є заступником академіка-секретаря відділення масової комунікації АН ВШ України, членом редколегій ряду журналістикознавчих видань і книжкових серій. Член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій.

У біографію професора Бориса Івановича Чернякова живо вплетені його наукова і педагогічна діяльність, його вміння з рання до ночі просиджувати у бібліотеках насичені енергією дослідника години, хвилини і секунди праці. Чи то в Києві, чи то в обласному центрі – Борис Черняков кругом знайде час для відвідування місцевих сховищ книг. Для нього бібліотечні фонди – то не просто кімнати книг, то царство понять і термінів, історія вітчизняної й світової думки. Здавалось би, ну які емоції можуть викликати бібліографічні описи? Для професора Бориса Чернякова каталожна картка – це шматочок бібліосвіту, в якому він купається і живе як риба в воді. Ми маємо стосунки з ходячою бібліотекою і картотекою, з носієм бібліографічної і бібліотекознавчої культури в Україні. Не помилимося, коли заявимо, що Борис Іванович став ревним поборником цієї культури в Інституті журналістики. І до нього прислухаються.

Ще одна іпостась нашого ювіляра. Він належить до того не молодого, але красивого покоління, яке уособлює здоровий консерватизм і відчуття нового та передового. Чи не першим у своїй віковій категорії наш професор, тоді ще доцент, освоював ази комп'ютерної грамоти під керівництвом молодого, але майбутнього директора Інституту журналістики. Не можу не згадати перших користувачів першого комп'ютерного класу в жовтому корпусі в кінці 80-х: Неля Петрівна Трошина і з нею Борис Іванович Черняков штудіювали комп'ютерну грамоту, вбачаючи в тій справі майбутнє комп'ютерної журналістики. Минув час і Борис Іванович став автором кількох праць, присвячених цій

темі, а також незмінним впроваджувачем новітніх технологій у наукову і методичну діяльність.

Але найбільше заповонила свідомість Бориса Івановича зображальна журналістика. У ролі фахівця з фотожурналістики професор Черняков проходив шлях наукового зростання й наукової атестації, шлях навчителя журналістів. Фото і Черняков – поняття нерозривне, стало й аксіоматичне. Перу Чернякова належать праці, неписані ніким і ніяк до нього. Це – узагальнювальні роботи у галузі зображальної журналістики.

Як зауважив професор Мартен Феллер на захистові докторської дисертації: "Небагато зустрічаємо навіть докторських дисертацій, коли пошукач є автором терміна, навіть термінів, що ними позначено предмет його дослідження, і, по суті, перший визначив цей предмет як таке явище, що має свою історію, яку треба вивчати, і повинно мати свою теорію, яку обов'язково треба створити. Інакше кажучи, Борис Іванович є першовідкривачем нового наукового поняття, в той час як обсяг цього поняття формувався, звичайно, об'єктивно, впродовж усієї комунікативної і семіотичної діяльності людини, але зміст – суттєві ознаки – вперше визначено дисертантом".

Наукова і освітня діяльність професора Чернякова завжди поряд і взаємопов'язані. Його спроби поставити підготовку фотожурналістів на належний рівень мали б обов'язково успіх, якби сама, так важлива для преси справа – фотосправа – мала серед молоді більше прихильників, якби було більше викладачів, які б цікавилися тою справою. На жаль, фотожурналістика в нашій країні, та і в Європі, на рівні навчальних журналістських закладів розглядається на узбіччі підготовки пресових журналістів (вважається, що кожен пресовий журналіст повинен вміти фотографувати), проте саме місце зображення у пресі визначається майже як головне. Віра Бориса Івановича у той день, коли до аудиторії добровільно у повному складі академгрупи прийдуть студенти, які хочуть стати фотожурналістами, залишилася мрією. Незбагненно відважний романтик Борис Іванович Черняков і зараз вірить у фотожурналістику як окрему, особливу систему підготовки кадрів для мас-медіа. Ця віра дає перспективу існуванню фото журналістики в нашому інституті. Можна з упевненістю сказати: допоки Черняков – доти й житиме фотожурналістика в стінах КНУ імені Тараса Шевченка. Тож побажаймо нашому ювілярові доброго здоров'я й наснаги на творчі діла. Не-

хай ніколи не покидає Бориса Івановича надія на те, що зображальна журналістика займе належне місце у системі підготовки журналістських кадрів!

Портрет професора Чернякова був би неповним, якщо ми не згадаємо бодай штрихом полум'яних виступів Бориса Івановича на різного роду засіданнях – кафедральних, ученої ради, науково-методичної комісії. Його слово, завжди гостре і влучне, має одну велику силу – прогностичну. Якщо вслухатися у слова шанованого професора, то у них можна почути не так оцінку ситуації, як передбачення розгортання подій. Хто вловив цю особливість мови професора Чернякова, може упевнено сказати "І до ворожки не ходи!", – у словах Бориса Івановича завжди є натяк на те, що буде. А найголовніше, що ті натяки часто стають реальністю.

...Коридорами Інституту журналістики йде середнього росту, сивочолий, з пильним, але іноді серйозним і застережливим поглядом чоловік. Щиро і шановано вітається з колегами, зі студентами (якщо вони дозволять собі привітатися з викладачем), посміхається, заводить розмову, відгукується на чийсь слова, радить щось комусь, пильно вдивляється і вислуховує співбесідника. Це професор Черняков! Тож привітайтеся з ним, потисніть йому руку, запитайте, в якому році було видано таку-то книгу і в якому видавництві, подякуйте за конкретну і чітку відповідь та побажайте цій людині добра і довгих-довгих років життя.

* * *

М. Петренко

ВІД РОБКОРА – ДО ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ

Його перші замітки на сторінках районної газети з'явилися в 1967 році. Працюючи токарем в арматурному заводі по закінченні місцевої десятирічки, Борис Черняков писав про передовиків виробництва, сміливо вказував на недоліки, що заважали в організації високопродуктивної праці робітників, про їх культурно-побутові умови. Та переважала все-таки тема комсомольського життя. Будучи членом комітету комсомолу заводу і редак-

тором стіннівки "Комсомолец", він жив справами і думами молодих.

Помітно розкрилися творчі здібності робкора в період підготовки до святкування 50-річчя ВЛКСМ та 50-річчя ЛКСМ України. 10 жовтня газета публікує підготовану Борисом Черняковим тематичну сторінку "Комсомольці арматурного – своєму ювілею". Потім у серії матеріалів, присвячених цій знаменній даті, відтворив історію створення районної комсомольської організації. Перед читачами у повній їх величі постали перші комсомольці Кролевеччини. До того ж, добре володіючи фотоапаратом, Борис Іванович подав десятки фоторепродукцій того часу.

Палке схвалення і визнання у читачів одержав нарис Б. Чернякова, опублікований у чотирьох номерах газети, про життєвий і творчий шлях нашого земляка, поета, партизана-ковпаківця Рудя.

Редакція запропонувала Б. Чернякову роботу в райгазеті, Очолював відділ листів і масової роботи з робсількорами. Згодом Борис Іванович вступив на навчання в Одеську партійну школу і закінчив її з відзнакою. В минулому році став кандидатом філологічних наук. Працює викладачем на факультеті журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

* * *

Борис Черняков

Я ТВІЙ РОБКОР НАЗАВЖДИ

Хтось іде до газетних шпальт через потяг до віршування, намагання доторкнутися до таїн літературної праці, зрідка трапляються й такі, що тягнуться до можливості одержувати гонорарні перекази, у мене ж, як і в більшості авторів газети, шлях до неї веде від бажання знайти й утвердити своє громадянське обличчя – як природне продовження суспільної діяльності.

Перша 17-рядкова замітка двадцятирічного токаря арматурного заводу "Лижний похід агітаторів" з'явилася в обласній газеті "Червоний промінь" у лютому 1967 року і пробудила ту саму "благородну пристрасть надрукування", яка так цінував свого

часу в робкорах. Після цього зустріч з колективом газети "Маяк комунізму" стала вже, мабуть, неминучою.

Восени в газеті з'явилася перша добірка з п'яти заміток "Молодих арматурників крок ювілейний", а невдовзі й тематична сторінка, підготовлена позаштатним автором. Редакція якраз почала випускати для молоді "газету в газеті" під назвою "Юність". Згодом ця форма переросла в більш цілеспрямовану і насичену щомісячну сторінку "Гарт молодечий".

Життя трудового колективу і молоді арматурного давали заступнику секретаря комітету комсомолу заводу різноманітний матеріал для друкованих виступів, а голова ідеологічної комісії райкому комсомолу робітник Черняков вчився використовувати газетні шпальти і як знаряддя ідейного впливу. Хоча й тоді навіть на заводі знаходилися винуватці від ідеології, які бачили в молодих лише прагнення заробити побільше, не переобтяжуючи себе громадськими інтересами ("Руб, руб їх цікавить" – бурчали вони). Але саме життя було багатше за будь-які його витлумачення, і молодь була, як завжди – різною.

Газета захоплювала, вела і навчала. У перші два роки в пресі з'явилося майже сто моїх публікацій, половина з них – фотознімки. Участь в газеті вимагала більшого, ніж природна допитливість. Заручившись підтримкою редакції та райкому комсомолу, під час відпусток працював над архівними джерелами в Сумах та Конотопі, намагався відшукати зернята істини в музейних фондах, зустрічався із першими комсомольцями, колишніми партизанами в Кролевці, Камені, Дубовичах. А якось у проміжок між двома нічними змінами майнув на Середино-Будщину, щоб ступити на встелену багрянцем осені землю, що стала місцем останнього кривавого бою і прийняла в себе на вічний спокій нашого незабутнього земляка Пилипа Рудя.

Спілкування з редакцією вчило поваги до слова і до людей, які звертаються зі своїми думками до читачів через газету. Вдячний долі, що з перших же кроків у журналістиці допомагав своїм співрозмовникам побачити своє ім'я під публікаціями в газеті.

Так з'явилися в "Маяка комунізму" 1968 – 1969 років кілька виступів секретарів повіткому КСМУ 1919 – 1920 років А. Вескер та В. Мініна-Колбасіна, моїх товаришів по заводському комітету комсомолу В. Бабенка, М. Карела, В. Кобицького, дві розповіді медсестри Кролевецького партизанського загону П. Іванової, члена підпільної комсомольської групи "Патріот Батьків-

щини", яка діяла в Кролевці в 1941 –1943 роках, А. Журила та інші.

Для бесіди з В. Мініним-Колбасіним їздив за комсомольським відрядженням аж до Львова, вів листування з ним, але публікацій "гонорарних", з власним підписом під ними, так і не підготував, бо це було (і залишається донині) головним в спілкуванні з газетою. Наголошую на цьому, бо переконаний, що журналістська діяльність навіть початкуючого автора – це насамперед робота, служіння справі, а зовсім не можливість задоволення власних авторських амбіцій чи меркантильних інтересів.

Скоро дороги юності повели мене далеко від рідних місць. І хоча зв'язок із газетою не поривався, інші справи і турботи огортали учня Київського фототехнікуму та раптом – це було дійсно несподіванкою, – одержав в жовтні 1971 року лист від редактора М. П. Назаренка. Рідна "районна" кликала до себе колишнього робкора. На роботу. В кількох рядках Михайло Петрович викладав пропонувану "програму", не вдаючись, проте, до зайвих обіцянок, а зміст був такий: "і навчимо, і вивчимо".

Так і сталося. На новому "навчальному курсі" моїх журналістських університетів завжди міг покладатися на доброзичливу вимогливість відповідального секретаря Л. К. Лебеди, терпляче дошліфовувала мої знання рідної мови коректор Н. Б. Коношевич, заохочував у пошуках захопленій літературним краєзнавством І. П. Корнющенко, залюбленістю в художнє слово вражав П. А. Сущенко – весь колектив прийняв у свою газетярську сім'ю, ростив, покладав надії.

Спасибі ж, рідна газето! За науку, за підтримку і віру, що й нині додає сили і в буднях, і в творчих злетах.

Я твій робкор назавжди.

* * *

Микола Селюченко

ПРО БУДІВНИЧОГО ТВОРЧОЇ СПІЛКИ

Борис Іванович Черняков народився 24 квітня 1946 р. в м. Кролевець на Сумщині.

З шкільних років – фотоаматор, не полишає свого захоплення й працюючи потім токарем на місцевому машинобудівному арматурному заводі.

У пресі друкується з 1967 р., щиро відгукуючись фотопублікаціями та робкорівськими матеріалами на події, вчиться спиратися на газету у власній громадській роботі в робітничому колективі.

Бажання ґрунтовно зайнятися фотографією привело юнака на роботу до професійного фотопавільйону районного центру (1969), а звідти – на стаціонарне навчання до Республіканського заочного технологічного технікуму (1970), закінчивши який (1973), одержав кваліфікацію фототехніка.

Недовге київське учнівство розкрило нові обшири культури, стало поштовхом до прискорення творчого зростання. У Києві Б. Черняков став членом обласного клубу кінолюбителів (1971).

Проте восени 1971 р. він прийняв пропозицію редакції кролевецької райгазети "Маяк комунізму" стати штатним журналістом. Був кореспондентом, потім завідував відділом листів і масової роботи. Виступав і з фотопублікаціями.

Незабаром редакція послала свого працівника на навчання до Одеської Вищої партшколи (1972). Після завершення навчання на відділенні журналістики, Борис Черняков став викладати в ОВППШ фахові дисципліни з історії, теорії і практики вітчизняної та зарубіжної преси. Серед них і семестровий курс так званої "фотосправи".

У цей же час в основному сформувався головний науковий інтерес молодого дослідника до зображальних (образотворчих) форм журналістики і публіцистики, з'явилися перші його суто наукові публікації.

1980 р. Борис Черняков був прийнятий до аспірантури Київського університету. Під керівництвом проф. Д. Прилюка він достроково виконав і захистив дисертацію "Становлення зображальної публіцистики в дожовтневій більшовицькій газеті" (1983), здобувши науковий ступінь кандидата філологічних наук.

На кафедрі теорії і практики періодичної преси, на якій навчався в аспірантурі, пройшов щаблі фахового зростання від асистента до доцента (1990), розробив кілька нормативних навчальних курсів, в основному, з теорії і практики журналістики. На жаль, факультет ще не виявив інтересу до використання фа-

хового потенціалу спеціаліста для поліпшення підготовки фотожурналістів.

Проте, не залишаючи обраного напрямку дослідження і розвитку журналістики, Борис Черняков в останні роки – про це переконливо свідчить поданий далі перелік наукових праць за п'ятирічку, – все більше уваги приділяє дослідженню фотографії, організації спільних зусиль науковців і вузівських викладачів фотожурналістики в забезпеченні учбового процесу.

Проведена за його участю факультетом журналістики КДУ в рік святкування 150-річчя винайдення фотографії науково-практична конференція "Фотографія в пресі: проблеми історії, теорії і фотожурналістської майстерності" перетворилася на все-союзну, в ній взяли участь вчені 14 університетів та багатьох інших вузів країни. Б. І. Черняков увійшов до ініціативної та редакційної групи з організаційного оформлення Радянської асоціації дослідників фотографії і фотожурналістики.

З ініціативи Бориса Чернякова і за складеною ним програмою розпочато перепідготовку фотожурналістів України в Київському філіалі Всесоюзного інституту підвищення кваліфікації працівників преси Держкомпреси СРСР (1989).

Бібліографічний покажчик доробку за 5 років виявляє різнобічність наукових інтересів автора. Саме за цей час з'явилися перші його праці, написані на матеріалах дослідження проблем впровадження новітніх електронних технологій у практику засобів масової інформації. Дещо нетрадиційними для вивчення пресознавцями і навіть екзотичними є такі об'єкти, як видання політ'язнів за часів царату, чи рукописні видання студентства.

Та й власне в царині фотографії інтереси Бориса Чернякова не обмежуються проблемами преси. Влітку 1989 р. він увійшов до республіканського оргкомітету по утворенню Спілки фотохудожників України, а в грудні вів засідання установчої конференції СФХУ. На складному етапі становлення нової творчої спілки очолив інформаційну справу організації фотохудожників.

Другий пленум правління СФХ України ввів його до свого складу, затвердив головним редактором періодичних видань Спілки, доручив підготовку до випуску квартальника "Фотомистецтво". Шляхом перетворення на видання журнального типу спрямовується й розвиток інформаційного бюлетеня Спілки "Фотохудожник України", чотири номери якого вже випущено в світ.

Фотомистецтво на Україні небагате на власних науковців і фотокритиків і ми потребуємо постійної допомоги в організації творчого навчання, забезпеченні виставочної діяльності, проведенні заходів по оцінці, збереженню й пропаганді фотомистецької спадщини. Одне з цільних місць у цьому має належати республіканській комісії Спілки з історії, теорії фотомистецтва та фотокритики, до керівництва якою залучений Б. І. Черняков.

Випуском біобібліографічного покажчика праць Б. І. Чернякова Спілка фотохудожників України розпочинає видання нової серії буклетів, присвячених окремим діячам фотографії, які працюють на Україні. Для фотомайстрів таке видання могло б мати таку структуру: короткий нарис життя й творчості; перепік персональних виставок; бібліографічний покажчик основних публікацій автора та творів про нього тощо. До речі, модель такого типу видання також пропонує Борис Черняков.

Систематичний випуск таких матеріалів дозволить Спілці краще пропагувати досягнення фотомистецтва, нагромадити з часом інформацію для підготовки ґрунтовних досліджень з історії і сучасних проблем розвитку фотомистецтва України.

м. Київ, 23.10.1990,

Борис Іванович Черняков. Від сорока до сорока п'яти: Автобіобібліографія 1986–1990 / Спілка фотохудожників України, Творча комісія з історії, теорії фотомистецтва та фотокритики. – К.: Fotoinfo, 1990. – С. 3 – 6. Передмова.

* * *

Володимир Шкляр

ЧАС І МІСЦЕ

"Есть в близости людей заветная черта"

Анна Ахматова

Коли дотримуватися класицистичного правила триєдності – часу, місця і дії, то моя пам'ять знайомства і товаришування з

Борисом Черняковим вихоплює такі, далеко не всі, хронологічні епізоди.

* * *

Вересень 1973 року. Одеса. Аркадія. Вища партійна школа. В аудиторії слухачі-журналісти, мої однолітки. Кожен зі своїм життєвим професійним досвідом. Читати лекцію незвично – атмосфера, відверто кажучи, насторожена. З-поміж десятків пар очей вихоплюється допитливо-іронічний погляд статного, чорняво-чубастого слухача. До кінця заняття його погляд потеплішав... На перерві познайомилися. Це і був Борис Черняков.

А потім пішли слухачькі роки – напружені і веселі: вивчення журналістської практики з поїздками по редакціях, випуски навчальної багатотиражки "Факел", зустрічі з письменниками тощо.

Борис Черняков у групі був неформальним лідером – я це бачив і знав. Виділялась його нестримна тяга до наукового пошуку. Це і стало основною мотивацією запрошення його до роботи на кафедрі журналістики і літератури. Так ми стали буквально колегами.

* * *

Травень 1980. Одеса. Санаторій ім. Чкалова. У цей час там відпочивав з дружиною Дмитро Михайлович Прилюк. Я частенько навідувався до нього. В розмовах торкнулися життєвої ситуації: вища партійна школа закінчувала своє існування. Викладачі шукали роботу. Я насмівся попросити Дмитра Михайловича працевлаштувати Бориса Чернякова, вірніше, взяти його в аспірантуру. Дмитро Михайлович при нашій спільній зустрічі детально і уважно розпитав Бориса – над чим працює, які наукові нахили і устремління і дав "добро".

Борис приїхав до Києва. Вступні екзамени були восени, а треба було вчитися і трудовий стаж зберегти. За моєю порадою він улаштувався на роботу в мою рідну калинівську райгазету "Прапор перемоги" (про це є й запис у його трудовій книжці).

* * *

Червень 1983 р. Київ. Бульвар Шевченка, 14. Блискучий захист кандидатської дисертації "Становлення зображальної журналістики в дожовтневій більшовицькій газеті". Окрім офіційних промов дуже тепло про дисертанта говорили професори П. М. Федченко, Ю. Г. Шаповал, В. Й. Здоровега, Й. Т. Цьох, В. С. Вapolюк. Я щасливий від того, що спеціально приїхав на його захист. ЦЕ було наше спільне свято.

1985 – 1990 рр. Я працюю на відділенні журналістики ВПШ при ЦК Компартії України, Борис – в університеті. Як і раніше, в Одесі, приятелюємо, дружимо, як кажуть, сім'ями. До цього часу на слуху і моїх дітей "дядя Боря". Для них він збирав, приносив, передавав лікарські трави, шипшину (було таке Борисове хобі у літню пору).

* * *

1991 – до цього часу. Тепер Борис Іванович Черняков мій паритетний колега – доктор філологічних наук, професор. Як це не дивно, контактуємо зрідка, "по роботі", але відчуття плеча товариша не пропало, не згасло. В ці ювілейні для Бориса Чернякова дні нагадаю поетові слова: "Осінь, осінь... Літа летять до хати. Осінь, осінь... Навчи не сумувати...".

Р. С. Ось такий час і місце зайняв у моєму серці Борис Черняков. І я щасливий цьому.

* * *

Олександр Мелешенко

ЕНЦИКЛОПЕДИСТ, ЯКИХ ТЕПЕР МАЛО

Інколи корисно звертати увагу на, здавалося б, дрібнички, які, проте, характеризують людину чи не якнайліпше. Наприклад, підпис. Скажімо, В. Я. Миронченко підписується "РВ", що я особисто розшифрую, як "радиовещание", в яке Віктор Якович безтямно закоханий. А от Борис Іванович підписується просто – "БЧ", що переважна більшість розшифрувала б банально "Борис Черняков", проте я особисто "БЧ" розшифрую, як "Бо-

йова Частина", втім, за масштабом, це не переборка підводного човна і навіть і не рота, якщо переводити на сухопутні війська, а значно більше – ескадра, флот, армія, фронт. От коли розумієш, що в науці, як і розвідці, одна людина може бути у полі воїном.

Життя у Бориса Івановича Чернякова складалося таким чином, що він змушений був опановувати не одну навчальну дисципліну, щоб потім її читати протягом не одного десятка років, а декілька – проте не поверхово, а цілком ґрунтовно. Це стимулювало до роботи в бібліотечних каталогах, архівах, спонукало до нескінченної самоосвіти, наполегливої роботи над собою. У результаті такого наукового вишколу Б. Черняков на академічному рівні може читати історію, теорію та практику журналістики, диференціюючи при цьому основи журналістики та масової комунікації, газетно-журнальну та міжнародну журналістику, українську та зарубіжну журналістику тощо...

Однак є тут ще один нюанс: організація бібліотечної справи настільки захопила нашого ювіляра, що він з головою поринув у вивчення її тонкощів і став неперевершеним фахівцем і в цій галузі. Удома та на робочому місці він зберігає свою картотеку, не обмежуючись при цьому журналістикою. Через це, коли для магістрів було започатковано курс "Основи наукових досліджень", у керівництва не було жодних вагань, кому доручити читати цю дисципліну. Внаслідок такого рішення колеги Бориса Івановича почали зустрічати в університетській бібліотеці не лише відомого Архіваріуса (нехай вибачить ювіляр за цей синонім), а й першокурсників, котрі лише розпочинають свій можливий шлях у науці (згодом до них приєдналися й аспіранти). Цим і пояснюються навіть не стовідсоткові, а 200-процентні знання Б. Чернякова в джерелознавчій базі, оскільки він вивчив не лише наукові праці з журналістики, а й науковий доробок істориків, педагогів, філологів, соціологів, психологів, філософів, політологів, кібернетиків і т. д., які досліджували дотичні до ЗМІ проблеми.

Скільки склав Борис Іванович бібліографічних покажчиків, знає лише Господь на небі та сам ювіляр на землі. Пригадую, як на п'ятдесятиріччя ювіляра, коли ще було погано з комп'ютерами, і цей важливий і доробок лежав у рукописному вигляді, я побажав Борису Івановичу, щоб усе його багатство було видано та надійшло в користування наукової громадськості. Очевидно, Бог почув ці слова та посприяв у реалізації цього задуму.

Однак які б дисципліни ми не перераховували, одну слід виділити окремо – фотожурналістику. Вона стала смыслом життя ювіляра. Він сам чудово фотографує, вивчив теорію та історію фотографії та фотожурналістики. Недарма остання покладена в основу його кандидатської та докторської дисертацій. Ми з ювіляром захищали в один день докторську дисертацію, і я, як ніхто інший, знаю, що Борис Іванович заздалегідь потурбувався про те, щоб захист відбувся. Тому що так склалося у нього в житті, що довго не ставав він доцентом, уже замислювався над тим, що й доктором з журналістики він не стане, і коли така нагода все ж таки випала, вирішив написати не одну, а шість монографій, одна з яких російською мовою (тому що в Україні не так уже й багато фахівців з фотожурналістики). Захистився він блискуче, і фактично лише формально підтвердив свій і без того професорський рівень викладання лекцій.

Найкраща пам'ять для вченого – це його книги в бібліотеках. Борис Іванович про це знає краще, ніж будь-хто, і використовує щонайменшу можливість для поповнення всіляких бібліотек – від престижних столичних до невеличких районних, оцінюючи принагідно їхній стан, безпомилково визначаючи найкращі, де справді працюють справжні книголюби, і віддаючи свої твори лише туди. В Інституті уже навіть гуляє така байка: коли відбувалися масові поїздки викладачів до Швеції, Борис Іванович Черняков вимагав змінити маршрут групи у Стокгольмі, аби відвідати Королівську бібліотеку...

Найвище поціновування для науковця – це крадіжка його ідей, його думок. Бориса Івановича обкрадали, і не раз. А оскільки він Архіваріус, то дуже легко встановлював факти плагіату, неодноразово писав у своєму черговому творі: "Сплагійовано з праці Б. Чернякова" (з обов'язковим указанням видання, місця, видавництва, року, сторінок – аякже!). Якщо це стосувалося журналістикознавства, то Борис Іванович покладался на керівництво наукових закладів, спецрад із захисту кандидатських і докторських дисертацій. На жаль, у переважній більшості ювіляра не захищали, проте він ніколи не воював зі своїми кривдниками. Але й поза межами Інституту траплялися випадки наукових крадіжок. Досліджуючи біографії видатних вчених, ювіляр нерідко починав захоплюватися цими велетенськими постатями у науці, і для початку готував бібліографічний показчик на чергового науковця. Характерний приклад маємо з М. Лукашем. Ретельно

дібравши усі публікації цього видатного вченого, включаючи і дописи в ЗМІ, Борис Іванович, не маючи бюджетного фінансування, звернувся за допомогою до парламентської бібліотеки. А там його покажчик елементарно... продали, і незабаром таке видання про М. Лукаша вийшло у Львові, воно отримало широкого розголосу та зібрало прекрасну пресу. Ювіляра роздратувала не так вкрадена слава, як невключення плагіаторами пресових публікацій (вирішили не ризикувати – все-таки вони не є пресознавцями, і факт наукової крадіжки можна легко довести в суді) – тобто "Лукаш виданий, однак... обрізаний".

На захистах дисертацій, на засіданнях вчених рад або кафедр усі чекають від Бориса Чернякова тільки блискучих за думкою, відшліфованих за стилем виступів – тому що сам він поставив перед собою таку високу планку. Немає такої наукової (чи навіть життєвої, яку, проте, ювіляр легко "онауковлює") теми, де б виступ Б. І. Чернякова обмежився кількома словами або просто банальними фразами. Інколи він просто рятує той чи інший науковий орган, коли потрібно подавати у вищі інстанції стенограму засідання. Це усім добре відомо, і не дарма журналіст і поет П. Шкраб'юк написав водночас і поетичний рядок, і афоризм:

Слово гостре, наче спис,
Має Черняков Борис.

У своїх виступах ювіляр демонструє море іронії, яка, втім, може легко перейти у сарказм, а згодом і в уїдливість, потім у пафос, і, нарешті, у спокійне русло. Такий діапазон цієї людини, яка під час спілкування виявляє максимум уваги та ввічливості до співрозмовника.

Наш ювіляр – невтомний трудівник, котрий, не знаючи перепочинку, працює буквально з ранку до ночі.

Хочеться побажати йому творчої наснаги, міцного здоров'я, доброзичливості з боку колег, щоб він створив ще багато корисного для нашого журналістикознавства, яке потребує оновлюваних підручників і посібників. Я завжди охоче приєднуюсь до пропозиції ювіляра бути його співавтором, тому що знаю: спілкуючись з Б. Черняковим, обов'язково дізнаюсь про щось нове. Тому що "БЧ", "Борис Черняков" – це марка, це бренд в українському журналістикознавстві, який нікому не поступається світовим брендам.

* * *

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПЕДАГОГІКИ ПРОФЕСОРА

Згадується, як одного разу під час перерви я зайшов у сусідню аудиторію, бо розшукував студента, котрий писав у мене магістерську роботу.

– Він ось-ось з'явиться, бо наступне заняття у нас веде Колом-бо!

Одірвавши склад для звучності, студент на цьому прізвисьці, здавалося, знітився і зашарівся. А надто тоді, коли я спитав:

– А це хто? Новий викладач? Чи когось іншого ви маєте на увазі?

– Та це ми таке прізвисько надали нашому професору Борису Івановичу Чернякову, який викладає фотосправу, – усміхнено перервала кволу паузу студентка. І потім пояснила, що професор як своєю зовнішністю, так і манерами, вдачею, зрештою характером нагадує популярного кіногероя американського кіносеріалу "Лейтенант Коломбо".

– Ну, знаєте, в кіно герой усього в чині лейтенанта, а у вас Борис Іванович – професор, що відповідає у вузі військовому званню генерала – спробував серйозно пожартувати і я.

– Так ви і мені, певно, надали якесь прізвисько чи назвисько? – з усією прямою спитав я. – То, може, скажете?

– Бачте, – пояснила студентка, – ми майже всім викладачам надаємо додаткові назвиська. Ви теж його маєте. Але нам, здається, що воно менш вдале, бо всебічно не охоплює вашу особу. А тому не хотілося б його озвучувати. Гадаю, що ви заслуговуєте на краще.

– Мені здається, – підключився студент В'ячеслав Глембоцький, – що лейтенант Коломбо – це вдала версія безсмертного героя Артура Конан-Дойля – детективу "Пригоди Шерлока Холмса". А до того ж наш професор літерально "влип" у образ Коломбо (навіть фасон і кольори їх плащів співпадають). З студентського погляду Борис Іванович є цілком, фатовим (даруйте за юнацький сленг) викладачем, бо уміло привчає нас до пришивдшеного, а то й миттєвого аналітичного мислення, розкручування життєвої складної ситуації. Спираючись на проблемність у

викладанні, він систематично нам задає завдання з творчого журналістського розслідування.

А окрім того, Б. І. Черняков веде заняття динамічно, весело, часом, можна від душі посміятися над різними журналістськими складними перепадами, а то й промахами. Здається, він є унікалом серед наших викладачів, бо досконало володіє іронією і часто-густо самоіронією. Не остерігається відверто розповісти про власні складні, часом, парадоксальні наукові пошуки, про їх непросте завершення. Розказує, як можна за допомогою прикладної методики досягти в журналістському розслідуванні успіхів і, при цьому, якнайменше затратити часу і сил.

Для того, аби домогтися правдивості у відтворенні різних епізодів життя, учить піддавати поміркованому сумніву, перевірці, креативно, точно їх осмислювати.

Тут варто звернути увагу на зауваження, які робить студентам професор. Він уміє знайти такий гумористичний ключ для педагогічної форми "критики", що студент, який ставши її об'єктом, не лише не ображається, але ще й нерідко разом з усіма сміється над своїм промахом чи невдачею.

Коли я, заскочений дзвінком, що заявляв про початок наступного заняття, залишив аудиторію, то найперш подумав про високий інтелектуальний рівень сучасних студентів, їх життєву мудрість, зокрема уміння діалогічно, буквально в кількох словах окреслити ескіз багатострунності науково-педагогічної палітри викладача.

В Інституті журналістики (ще з факультетських часів) заснувався своєрідний крилатий вислів, звичайно ж, місцевого значення: Б. І. Черняков і бібліотека – це нерозлучні друзі, що він і вийшов саме з книгозбірні і створив себе там як відомий учений, педагог, публіцист, бібліограф. Та й до тепер серед улюблених книжок продовжує займатися самовдосконаленням, якому, звичайно, немає меж. Адже знаменитий іспанець Сальвадор Далі сказав: "Не бійся досконалості – вона тобі не загрожує".

Пригадую як я, укладаючи словник образотворчих засобів, у наукових працях Б. Чернякова, що стосувалися зображувальної журналістики, натрапив на невідому мені дефініцію інтарсії. Вона стосувалась наявності у фотографіях, портретах, малюнках другопланових світлин, картин, ікон (висіли на стіні чи стояли на

столі), що, певною мірою, мали безпосереднє відношення і характеризували персонажів, про яких ішлося. Важливо, що інтарсії не було надано місця і в попередніх лінгвістичних, літературознавчих словниках чи енциклопедіях. Її не можна було знайти і в найновішому зібранні тропеїстики та стилістичних фігур – книзі "Основи аналізу мовних форм" І. В. Качуровського.

Виявляється, Борис Іванович, ґрунтовно знаючи англійську мову, знайшов цю дефініцію в якихось давніх стародруках і, що називається, вдихнув у неї нове життя: поновив її творче існування, зокрема в зображувальній журналістиці. Трансплантувавши і конкретизувавши, так би мовити, інтарсію на літературознавчий ґрунт, завбачивши в ній елемент художньої деталі і подобиці, я виступив з повідомленням на всеукраїнській конференції і ввів її у обіг як художньо-стилістичний прийом.

Про дружнє, щире ставлення Б. І. Чернякова до своїх колег я переконався на ряді різних випадків. Один приклад я все-таки наведу. Якось до мене дійшли слухи, що професор знайомий з відомим науковцем, що своїми мовознавчими працями заторкував і тему, яка мене колись цікавила. Не довго думаючи, я звернувся до Б. Чернякова за порадою. Він мене поінформував, що, на жаль, уже науковець пішов за межу життя за цілком банальної трагічної ситуації. Як батько, він подарував своєму дорослому синові двокімнатну квартиру. Незабаром син повернувся з такими словами: "Тату, я зараз скажу про неприємну для тебе новину, але ти не хвилюйся. Я програв даровану тобою квартиру у карти". Після цього з батьком стався апоплексичний удар, який і призвів до смерті.

Через кілька днів Борис Іванович приніс мені три картки, на яких були каліграфічно виписані шифри, прізвище і назви книжок мовознавця в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського, що мене цікавили. Я був, звичайно, вдячний і приємно подивований несподіваною завбачливістю колеги. Адже я навіть не натякав про подібну послугу. Звичайно, я відразу скористався готовими шифрами і переглянув книги лінгвіста.

Ще хотілося б додати кілька слів про незвичайну, дивовижну скромність Б. І. Чернякова. Він, на перший погляд, здавався зовні ніби малопомітною постаттю в інституті. Хоч як педагог він, безперечно, належить до першорядної викладацької еліти. Не

часто можна було сподіватися на зустріч з ним. Його голос чомусь рідко "гримів громами" на вчених і методичних засіданнях, численних нарадах, науково-практичних конференціях різних рівнів. Може, тому-то й не пам'ятаю, щоб його хвалили в переліках кращих з кращих. Мало, здається, й вручали йому й відзнак, грамот, різного ґатунку заохочень, що особливо розбрункувалися під час ювілеїв навчального закладу. А, може, тут я й помиляюся? Коли б то так!..

На останок моєї короткої "візитівки" вельмишановного колеги хотілося б розповісти про один майже курйозний випадок, який уже давно колись трапився.

Борис Іванович, як і кожен самодостатній викладач, окрім подібних до інших колег рис, має і власні неповторні особливості. Адже не даремно в народі кажуть: "У кожного барона своя фантазія", "У кожного кулика своє болото", "У кожного попа своя парафія". Так, під час зустрічі він чемно, елегантно, приємно і неповторно вітається, що їй-право, хочеться зайвий раз з ним зустрітися, аби "пережити" цю незабутню хвилину. Варто зізнатися, що тут мого пера не вистачить, аби хоч візуально передати атмосферу церемоніалу вітатися і такого ж самого розвітання. Скажу тільки, що він унікально дивовижно красиво і артистично схиляв голову, звичайно ж, на знак поваги і прихильності. Знаю одне: у нашому вузі є двійник Б. І. Чернякова у подібному привітанні. Можу назвати й прізвище. Це – доцент філософського факультету І. С. Семенов, теж симпатична, гарна людина.

Я сприймав особливий спосіб вітливості Б. І. Чернякова як прикмети своєрідності його натури і, здається, не більше. Коли це один із начальників інституту у пориві рідкісної відвертості й каже:

– Знаєте, я був про Бориса Івановича раніше кращої думки. Якийсь він тепер манірний, непомірно іронічний, буквоїстичний став. Чи ми так безжально старіємо і характер гіршає? Чи тільки здається?

Що ви маєте на увазі? – уточнив хід думок я.

– Та ось я раніше думав, що він лише зі мною так вишукано, гарно вітається. А тепер я помітив: його голова так само перед усіма схиляється покірно, майже чолобитно...

К. Прутков засвідчив, що важко охопити неохоплюване. Отож, у коротких рядках тим більше нелегко хоча б частково висвітлити багатозначну, багатовекторну постать Б. І. Чернякова у навчально-виховному процесі журналістів. Проте насамкінець у зв'язку з 60-річчям від дня народження хотілося б сердечно, щиро поздоровити свого колегу й побажати міцного здоров'я, квітучих довголіття і творчості на благо Інституту журналістики КНУ, його допитливих студентів, і, звичайно ж, директорату. З роси і води, на многія літа Вам, усіма шанований, дорогий Борисе Івановичу!

* * *

Юрій Ярмиш

БАГАТОГРАННІСТЬ ТАЛАНТУ ДОСЛІДНИКА

Професор Борис Іванович Черняков – людина своєрідна. Як своєрідним буває також справжній учений.

Прощаючись після університетського робочого дня, після лекцій, практичних, лабораторних занять, професор каже колегам:

– Йду до бібліотеки! – і зникає у темряві. У дощ. Спеку. За метіль.

І так щодня, щомісяця, щороку.

Бо улюблене заняття професора Чернякова – це бібліографія. Для нього переглядати нові книжкові надходження, поповнювати стоси бібліографічних карток у власній домашній картотеці – це свято душі, іменини серця.

То дорогоцінні зібрання. Їм немає аналогів навіть у Національній чи Парламентській бібліотеці. Це грами наукового золота, знайденого серед тисяч номерів старих газет, журналів, альманахів, фотозбірань у державних і приватних архівах.

У професора немає вдома телевізора. Відсутній навіть стаціонарний телефон. Мобільний теж. Щоб ніхто не заважав працювати. Як філософу Канту. Єдине, на що звертає увагу професор Черняков, це годинник. І прагне попрацювати ще зайвих десять хвилин, ще годину. Адже втрачений час не повернеш...

Для мене стало повною науковою несподіванкою, коли Борис Черняков, ще кандидат наук, показав мені фото 1871 року – Часу Паризької комуни. Біля стіни кладовища комунари розстрілюють неповинних громадян – чоловіків, жінок, молодих і старих.

– Це фотофальшивка. Можливо, перша в світі. Це ж не миттєво зроблений кадр. Актори на довгі хвилини повинні були зазверти у театральні зафіксованих позах. Фотоемальований шар на скляних пластинках 1871 році не давав можливості робити миттєві негативні зображення.

Отак Борис Іванович Черняков збирав рідкісні фото, графічні роботи й архівні документи для своєї майбутньої докторської дисертації про історію вітчизняної та європейської графіки і фото у періодичній пресі.

Він народився напровесні 24 квітня 1946 року у старовинному місті Кролевці на Сумщині, яке ушановане своїми червоними кролевецькими рушниками – з яскравими, загадковими древніми орнаментами, з оригінальними сучасними мотивами.

Сумщина – це край творців слова: поетів, прозаїків. Звідси родом видатний український поет Олександр Олесь. Своїй землячці Юлії Шатанько він присвятив вірш "Чари ночі" ("Сміються, плачуть солов'ї..."). З Сумщини й сучасний поет Дмитро Білоус, автор віршованої книги "Диво калинове" – про українську мову, про щастя говорити українською. На хуторі Чечві, поблизу села Грунь народився великий український сміхотворець Остап Вишня.

Вчений Борис Іванович Черняков залюблений у рідний Кролевець і Кролевеччину. Він створює бібліографічні довідники, присвячені його видатним громадянам. Особливо поетові й перекладачеві Миколі Олексійовичу Лукашу (1919–1988). Геніальному перекладачеві, який творив українські шедеври з 18 мов світу – перекладав твори Гете, Боккаччо, Шекспіра, Гейне, Бернса, Сервантеса, Лорки і ще багатьох письменників. Перекладав натхненно, бездоганно.

А нині професор Б. І. Черняков упорядковує повний бібліографічний покажчик поезій і перекладів Миколи Лукаша.

Зробив варіант покажчика, видасть із грифом Академії наук Вищої школи України – і не заспокоюється. Знов шукає і знаходить маловідомі, нині забуті публікації у пресі, знов додає від-

найдене до основного бібліографічного кодексу творів і перекладів Миколи Лукаша. Треба бачити ті покажчики. Ще вчора чистенькі, сьогодні вже із новими вставками-знахідками. Більшість бібліографів давно б заспокоїлись на досягнутому і пожили б заслужену славу. Тільки не Борис Іванович Черняков.

У його творчому активі чудові покажчики з графіки у періодиці і книзі, з фотомистецьких творів. А вагомий покажчик призабутих і маловідомих книг!

Професор Черняков член двох творчих спілок: Національної спілки журналістів України, Спілки фотохудожників України. Його наукові інтереси концентруються навколо проблем історії вітчизняної преси, журналістикознавства, літературознавства, фотожурналістики, впровадження новітніх масовокомунікаційних технологій. Та пріоритетними у науковій творчості професора є дослідження з історії та теорії зображальної журналістики. Б. І. Черняков обґрунтував наявність феномену зображальної журналістики, розробив і забезпечив методично викладання комплексу навчальних дисциплін з цього виду журналістики. Вже тридцять років викладає він журналістикознавчі дисципліни у вищій школі України. Нині – професор кафедри теорії масової комунікації Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. До свого ювілею Б. І. Черняков прийшов з чималим творчим багажем. Він є автором понад 270 наукових і науково-методичних публікацій, в тому числі – 90 книг і брошур!

... В одному з наукових відряджень нам з Борисом Івановичем привелося жити разом у двокімнатному номері готелю. І вибрав він собі не кращу кімнату. Я хотів запропонувати кімнату, з якої було видно Чорне море, Ведмідь-гору, скелі Адалари, бо це було у Гурзуфі – на виїзному засіданні Науково-методичної комісії з журналістики МОН. А Борис Іванович тактовно заперечив:

– Мені потрібна оця кімната – із електророзеткою, з високою, міцною підставкою. Я прихопив із Києва ноутбук. Хочу попрацювати!

І працював невтомно, як у XIX столітті працювали класики – стоячи!

Бібліографічні покажчики Бориса Івановича Чернякова – це справжні шедеври жанру. При початку кожного з них професор

подає розлогу статтю з обраного предмету. І це – завжди глибоке за змістом, оригінальне дослідження. Якщо Ви не знайдете його покажчика друкованих творів Миколи Олексійовича Лукаша, відкрийте науковий журнал Інституту журналістики "Образ" (2001. –Вип. 2), там надруковано статтю Б. І. Чернякова "Корифеї українського перекладацтва про Миколу Лукаша". Тут кожен віднайдений факт із життя поета і перекладача – зафіксований. Стаття має 31 посилання! На архіви, на статті, на газетні звіти, на спогади різних діячів культури.

Своє шістдесятиріччя професор Борис Іванович Черняков зустрічає кількома новими науковими працями. Це, зокрема, "Окупаційна і легальна періодична преса в Україні 1941 – 1944 рр. Джерела дослідження. Бібліографія" (К.: АНВШУ, 2005). Видання складається з розлогої наукової статті Б. І. Чернякова "Друковані періодичні видання на окупаційній території України 1941 – 1944 рр.", а далі подано розділи: "Періодичні видання на окупованій території України 1941 – 1944 рр. Джерела дослідження", "Окупаційні адміністративні утворення 1941 – 1943 рр. на тлі контурної карти сучасної України", "Список скорочень: місця зберігання та джерела", "Топонімічний покажчик", "Покажчик імен" і, нарешті, останній розділ "Коротка бібліографія багатьох десятків імен тих, хто досліджував періодичні видання в Україні 1941 – 2005 роках. Дослідник А. Юденков, зазначає Б. І. Черняков, "виявив 260 газет, випущених на окупованій території радянського союзу", а Б. І. Черняков подає 434 назви видань, які виходили на Україні у той час. Різниця суттєва! Цю свою наукову працю Б. І. Черняков присвятив 60-річчю звільнення України від фашистських окупантів.

Нарешті назвемо останню наукову працю професора Б. І. Чернякова, яка нікого не може залишити байдужим. Це книга "Сосюра В. М. Вона пішла". Цикл віршів: Спроба реконструкції. Укладач Б. І. Черняков.

"Основу книги, – зазначає укладач, – складають вірші трагедійно-ліричного циклу, створеного Володимиром Сосурою наприкінці листопада – на початку грудня 1949 року". Поет намагався визволити з-під арешту свою дружину Марію Гаврилівну, кинуту до в'язниці провокаторами з держбезпеки. Книга відкривається схвильованою статтею Б. І. Чернякова "Голос ув'язнено-

го серця. Трагедійно-ліричний цикл Володимира Сосюри "Вона пішла".

Завдяки професору Чернякову, більшість творів цього поетичного щоденника уперше бачать читачі. Укладач надрукував і виявленні ним особисто важливі документи з колишнього архіву Компартії України, що проливають світло на обставини арешту дружини поета, ліричної героїні його поезій, матері його сина.

... Кожен день Лауреата академічної нагороди Ярослава Мудрого, доктора філологічних наук, академіка АН Вищої школи України, професора Бориса Івановича Чернякова сповнений творчої праці. В Інституті журналістики він викладає дисципліни: зображальна журналістика, основи наукових досліджень, основи журналістичнознавчих досліджень, журналістське дослідження, вступ до спеціальності.

А після робочого дня в Шевченківському університеті професор Борис Іванович Черняков починає нові пошуки і, мабуть, його чекають нові знахідки – важливі документи з архівів, призабуті першопублікації класиків, які знову побачать читачі – вчені, студенти, шанувальники рідного слова.

Нових Вам творчих успіхів, славний Шукачу Духовних Скарбів, нових знахідок і відкриттів!

* * *

Сергій Горевалов

Шановний ювіляре, Борис Іванович, нехай сиплеться Вам з рогу Амальгеми небесна манна, з-під копита Пегаса б'є цілюща вода, в якій скупала Вас Доля, простеливши шлях до світлин, а з вершин Говерли та Ай-Петрі лунає на весь світ заздравна ода з любов'ю і повагою до Вас.

Рясних Вам господніх благословінь на наступні 60 років.

З повагою С. Горевалов.

м. Львів.

24. 04. 2006 р.

* * *

ДЕЩО ПРО МІСІЇ
(Іронії з приводу ювілею)

Коли надходив цей вечірній час
Ми залишали домашні справи і стромляли свою фізію
в телевізію.
Бо там мав з'явитися лейтенант Коломбо,
роздаючи всім сестрам сережки.
Але я про інше: мало хто знає історію створення цього образу.
Так ось. Коли кіностудія Коламбія Пікчерс
почала працювати із сценарієм,
То врешті-решт з'ясувалось, що не вистачає прототипу.
Вони дуже довго бідкались, а потім звернулися за підказкою
до подорожуючого по Америці V.V.
Той їм і підказав.
Підгледіли. Характер, поведінка, манера одягатися –
все уже було створено в дійсності.
І навіть обличчя було неповторне, як для кіно.
Тому вони вирішили взяти й обличчя, знявши з нього маску.
Не даремно ж їхати з Лос-Анджелеса до Києва...
Цим прототипом був наш з вами співвітчизник
Борис Іванович Черняков.
Лише після цього актор Пітер Фальк знайшов
свій кіношний образ.
Але ж ми поважаємо Коломбо не за зовнішність,
а за дещо важливіше:
За логіку, яка не ламається. І саме цій логіці сценариста навчив
Б. І. Черняков своїм прикладом.
І в цьому перша його важлива місія.
А що стосується Пітера Фалька,
То він лише відображує...

Друга, всім відома і зрозуміла місія –
Це місія освітянина, що продовжує місію вченого.

Так ось: таке складається враження
Що цей професор знає про все на світі.
Тобто, "ходяча енциклопедія".
І тепер йому лише залишається
Сидіти в вузькому колі спеціалізованої Вченої ради
І дорозгадувати таємницю створення Всесвіту.
Але, якщо перевести сказане в прагматичне русло нашого сього-
дення,
То слід зазначити, що він міг би бути
Борисом Євгеновичем Патonom.
Тобто, взяти на себе його місію.
І, поки що невідомо, хто справився б з нею краще.
Адже місія – теж буває вертлявою...
В усякому разі, як мінімум,
Він не посоромив би посаду Президента Академії наук Вищої
школи.
Але для здійснення цього – часу замало.
Та ще й відволікають ті кляті студенти,
Яких обов'язково треба чимось вразити.
Либонь якимось-таким незвичним дивацтвом,
Либонь якимось-таким грандіозним знанієм.
І тут, треба зазначити,
Борис Іванович робить помилку:
Заходячи в студентську аудиторію
Він доповідає про все, що коїться.
В результаті того що відбувається
Ці нещасні спудеї втрачають цікавість до свого предмету.
Але місія то залишається!..
І вона, немов через щілини, просвічується.
Ну, а як буде далі – побачимо,
Головне, щоб не набридло це все професорові.
Та, зважаючи на те, яке у нас в країні пенсійне забезпечення,
Можна здогадатися, що на посаді він залишиться...

Але всі попередні місії –
Навіщо були б йому надобні

Якби не ота, цементуюча місія – місія іронізатора.
Та справа не просто в іронії.
То лише грань гумориста-експромтика,
На рівненькому місці рефлекси знаходячого.
Але це останнє порівняння зрозуміле лише для фотографів.
А тому я скажу по іншому:
Ті експромти щоразу нагадують
Кулю, що завжди відскакує
Від кругленького жовтого гудзика.
І це диво повторюється щоденно, а то, навіть, і погодинно.
Та хіба це таке можливо?
Отож, всі ми цьому дивуємось,
Отакій незвичайній місії.
І не можемо її до кінця зрозуміти. Та джерело визначити.
Бо якби ми могли таке вдіяти,
То тоді зрозуміли б Бога, і перестали б йому кланятись,
Що саме по собі дуже страшно.
Або ж, навпаки, впали б у великий відчай,
Від того, що такі немічні...

* * *

Іван Забіяка

ДОТИК ДО СЕКРЕТІВ ПРОФЕСОРА ЧЕРНЯКОВА

Середина осені 2000 року. Кабінет директора Інституту журналістики В. В. Різуна. Йдуть перемовини про мою можливу співпрацю. Бесіда в режимі знайомства, але досить довірлива. Між іншим я поділився мрією – створювати книжки і самому їх верстати.

– Як Борис Іванович, – одразу промовив Володимир Володимирович.

Відверто, але щиро кажучи, мені одразу захотілося познайомитися з Борисом Івановичем. Слова директора викликали почуття поваги, бо це ж було відчутно і в мого співбесідника. Через деякий час, здається, на загальноінститутському святкуванні жіночого свята ми познайомилися. З'ясувалося, що Борису Іва-

новичу моє прізвище відоме за кількома бібліографічними працями. І це стало предметом нашої розмови. Цілковито невимушено в нас склалася довірлива атмосфера, яку ми просто не помічали, як і втратили орієнтир у часі.

Ми стояли в аудиторії, де зараз кафедра редакційно-видавничої справи та редагування і проговорили понад чотири години. Помітивши це, ми все одно говорили й говорили, незважаючи на те, що в Інституті вже не було нікого.

Таких чи подібних зустрічей за 5 років відбулося багато. І не лише про бібліографію говорили. Іще й зараз (і дай Боже, щоб так було завжди), коли бачу Бориса Івановича, з'являється теплінь і приємне відчуття. За цей час ми познайомилися ближче й глибше. Стали більше довіряти один одному, ділитися, можливо, й секретами.

В процесі спілкування я намагався збагнути особисту творчу лабораторію професора Чернякова, її принципи і технологію. І не було ніякого здивування, а тим паче розчарування, коли з'ясувалося, що вона нічим не відрізняється від будь-якої справді творчої лабораторії, бо вона має назву лише з одного слова – трудоголік. Але стосовно Бориса Івановича це слово бодай коротко, але потребує розтлумачення, оскільки таке явище в українській науці, як Борис Черняков, є явищем з великої букви. Його діапазон наукових зацікавлень не просто великий чи широкий, він найчастіше розгрібає такі величезні наукові завали, які під силу тільки колективам і то за умови, якщо ці колективи будуть однотайно горіти цими справами. Чи стосується це пресознавства періоду окупації України фашистськими загарбниками; чи такої постаті, як М. Лукаш; чи такого делікатного питання, як творчість В. Сосюри періоду арешту його дружини; не кажучи вже про ним же виплекану фотожурналістику... За що б не взявся професор Черняков, він завжди насамперед надзвичайно глибоко вивчає джерельну базу питання (варто спочатку подивитися на список використаних джерел будь-якої його статті, а потім уже читати текст, який також глибокий, всесторонній і оригінальний). Немає загадки такої масштабної наукової діяльності професора Бориса Чернякова, є тільки загадка його самовідданості усім цим напрямкам, самопожертві, віддачі особистого життя, власних матеріальних затрат, здоров'я на повному форсажі.

Але треба, очевидно, відверто сказати й про наукове самотництво професора Чернякова. Розгрібання наукових завалів (а вони бувають викликані, м'яко кажучи, певними делікатностями, які ще й нині офіційна наука не відважується оприлюднювати), робити наукові відкриття або окремими острівцями, ще не з'єднаними з науковими материками, або настільки вичерпними, що та ж офіційна наука німіє, роблячи вигляд, що не помічає. Та таки ж багато чого й не помічає (чи не хоче). Тема самотництва в науці – велика тема, яку за жодних обставин не можна розглядати як відірваність. Хіба можна розглядати особисте життя і творчість Г. Сковороди відірваними від реальї життя того часу, та ж "світ його ловив і не впіймав". Отже, був самотником і знаходив себе якнайповніше у цьому стані, але назавжди залишився найпрогресивнішим мислителем не лише свого часу, а й на всі віки існування України.

Самотництво професора Чернякова, напевно ж, багатогранне, притаманне тільки йому. Але є щось у самому факті спільне, загальне, яке просто необхідно вивчати як явище. Та все це в майбутньому. А зараз треба жити, працювати, багато ще встигнути і не лише за себе. То ж, многії літа Вам, професоре Борисе Івановичу Черняков!

* * *

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНОСТІ

Черняков Борис Іванович народився 24 квітня 1946 року в м. Кролевець Сумської області.

У 1972–76 рр. навчався на відділенні журналістики Одеської вищої партійної школи. У 1976–80 рр. – викладав в Одеській вищій партійній школі історію вітчизняної та зарубіжної преси, теорію і практику періодичної преси, фотосправу. У 1980 – 83 рр. навчався в аспірантурі факультету журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. 1983 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Становлення зображальної публіцистики в дожовтневій більшовицькій газеті". З того часу працює на факультеті асистентом, старшим викладачем, доцентом. 1998 р. захистив докторську дисертацію на тему "Зобража-

льна журналістика в друкованих засобах масової інформації (Від виникнення до середини ХІХ ст.). Нині – професор кафедри теорії масової комунікації Інституту журналістики.

Обґрунтував наявність феномену зображальної журналістики. Розробив і методично забезпечив викладання комплексу навчальних дисциплін з цього виду журналістики. Викладає курси "Зображальна журналістика", "Основи журналістичнознавчих досліджень", "Журналістське дослідження", "Вступ до спеціальності" та ін.

Є автором понад 300 наукових та науково-методичних публікацій, в т. ч. близько 90 окремих видань. Монографії: "Народження фотожурналістики" (К., 1996), "Фотография в изобразительной журналистике: генезис технических и творческих возможностей" (К., 1996), "Зображальна журналістика як предмет і як об'єкт журналістичнознавчого дослідження" (К., 1998), "Зображальна журналістика в друкованих засобах масової інформації: Ілюстрована періодика від виникнення до середини ХІХ століття" (К., 1998), "Ілюстрована книжкова періодика в процесі становлення ранньої зображальної журналістики" (К., 1998). Є членом редколегій ряду журналістичнознавчих видань.

У 1975 – 91 рр. – член Спілки журналістів України.

З 1989 р. – член Спілки фотохудожників України.

З 2001 р. – академік Академії наук вищої школи України, заступник академіка-секретаря відділення масової комунікації АН ВШ України.

* * *

КОРОТКА БІБЛІОГРАФІЯ ПРАЦЬ Б. І. ЧЕРНЯКОВА.

1976 – 2005 рр.

1976

Беруть підвищені зобов'язання // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 27. – 2 берез. – С. 2. Ідеологічна робота на Червоноградському виробничому панчішному об'єднанні.

Гідні високого звання // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 35. – 23 берез. – С. 3. – (17 квітня – вибори народних суддів).

Конференція атеїстів // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 37. – 27 берез. – С. 3. Теоретичну конференцію проведено на Червоноградському виробничому панчішному об'єднанні.

Майстерність молодих // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 38. – 30 берез. – С. 3. Конкурси робітничої майстерності на Червоноградському виробничому панчішному об'єднанні.

Накреслене виконаємо // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 30. – 10 берез. – С. 2. На шахті ім. О. В. Лопатіна.

Основний напрямок: Як червоноградські панчішники впроваджують комплексну систему управління якістю продукції // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 56. – 11 трав. – С. 3; № 57. – 13 трав. – С. 2–3; № 58. – 15 трав. – С. 3; № 62. – 25 трав. – С. 2; № 63. – 27 трав. – С. 2; № 67. – 5 черв. – С. 3.

Свято правофлангових п'ятирічки: 3 міського вечора трудової слави // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 29. – 6 берез. – С. 2.

Шляхами подвигу і слави // Шахтар Червонограда. – 1976. – № 28. – 4 берез. – С. 3. Срівавтор: Д. Паламарюк. Відкриття музею бойової слави "Подвиг" у середній школі № 5 м. Червонограда.

1977

Когда Муза надела шинель // Защитник Родины. – Одесса, 1977. – 16 янв. – Рец. на кн.: Савельев С. Огневые строки. – М.: Знание, 1976.

Підсумок розвитку шевченкознавства // Світло Жовтня. – Велика Багачка, 1977. – 4 трав. – Рец. на кн.: Шевченківський словник: У 2 т. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1976.

Планы практических занятий по курсу "Фотодело" / Сост. Б. И. Черняков // Планы семинарских и практических занятий для

слухачей 1-го курсу на 1977–1978 уч. г. – Одеса: ОВПШ, 1977. – С. 99–117.

1978

Повищення ефективності в изученні журналістських дисциплін при комплексному використанні ТСО // Інтенсифікація – важливіше напрямлення підвищення ефективності навчального процесу: Матеріали навч.-метод. конф. проф.-препод. складу / Одеська Вища партійна школа. – Одеса: КМО ОВПШ, 1978. – С. 118–124. ДСП. Співавтор: В. Я. Рябий.

1979

Возникновение и развитие изобразительной публицистики в большевистской печати, 1894–1917 гг. – Одеса: КМО ОВПШ, 1979. – 48 с.

1980

Нове видання роману // Маяк комунізму. – Кролевець, 1980. – № 106. – 2 верес. – С. 4. – Рец. на кн.: Кочура П.Ф. Початок вічного. К.: Дніпро, 1980.

Про літературів-воїнів // Маяк комунізму. – Кролевець, 1980. – № 131. – 30 жовт. – С. 4. – Рец. на кн.: 22 червня – 9 травня: Письменники України у Великій Вітчизняній війні. – К., 1980. Згадано про І. С. Іванченка, П. С. Рудя.

Фотоапарат – публіцистична зброя фотокамери // Нове життя. – Арбузинка, 1979. – 12 черв. – С. 3.

Фотоапарат – публіцистична зброя фотокамери // Промінь. – Ширяєво, 1980. – 10 січ. – С. 2; 22 січ. – С. 2; 9 лют. – С. 2.

Щоб слово було в ціль // Радянські Карпати. – Путила, 1980. – № 39. – 29 берез. – С. 3: портр. Виклад виступу на навч.-практ. конф. працівників засобів масової інформації і пропаганди (За газ. звітом С. Олексієнка).

1981

Типологія жанрів зображальної журналістики // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1981. – Вип. 11. – С. 81–95.

1982

Зображальні публікації легальної більшовицької преси в роки нового революційного піднесення // Журналістика. Преса, теле-

бачення, радіо: Респ. межвід. наук. зб. – К., 1982. – Вип. 12. – С. 20–38.

Зображальна публіцистика "Искры" і друкована зображальна пропаганда організацій РСДРП напередодні Першої російської революції (1900–1904 рр.) // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. межвід. наук. зб. – К., 1982. – Вип. 13. – С. 49–66.

1983

Робселькор з фотооб'єктивом // Методичні поради робітничим та сільським кореспондентам: На допомогу слухачам шкіл робселькорів при редакціях газет Одещини. – Одеса: Чорноморська комуна, 1983. – С. 27–39.

Розвиток публіцистичних форм використання зображення в дожовтневих більшовицьких газетах // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. межвід. наук. зб. – К., 1983. – Вип. 14. – С. 6–22.

Становление изобразительной публицистики в дооктябрьской большевистской газете: Автореф. дис. ... к. филол. н.: 10.01.10–журналистика / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1983. – 22 с.

Фоторепортаж, фотозамітка, фотоанонс... // Молодий журналіст / Ф-т журналістики КДУ. –1983. – № 9. – Листопад.

Шляхи підвищення ефективності і якості фотоінформації у газетній періодиці: Тез. доп. // Молодий журналіст / Ф-т журналістики КДУ. –1983. – № 10/11. – Груд. – С. 10–11.

1984

Голос мужній і пісенний // Прапор Леніна. – Буринь, 1984. – № 64. – 29 трав. – С. 3. – (Літ. стор.). Про П. С. Рудя.

Периодические издания учащейся молодежи в дооктябрьской России: Тез. докл. // Молодий журналіст / Ф-т журналістики КДУ. –1984. – № 5. – Груд. – С. 4.

Співець звитяжної молодості // Прапор Леніна. – Буринь, 1984. – № 36. – 24 берез., портр.; № 38. – 29 берез.; № 39. – 31 берез.; № 41. – 5 квіт., портр; № 43. – 10 квіт.; № 44. – 12 квіт.; № 45. – 14 квіт. Нарис про П. С. Рудя.

Фотоінформація в газетній періодиці: шляхи підвищення ефективності і якості // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. межвід. наук. зб. – К., 1984. – Вип. 16. – С. 59–74.

[Деп.]: Непочтовые марки как средство революционной изобразительной печатной пропаганды организаций РСДРП в дооктябрьский период // Шевченковские чтения: Тр. преподавателей КГУ. – Киев, 1984. – С. 215–228. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 18960 от 13.12.1984.

1985

Всегда ты будешь живым примером // Знамя труда. – Середина-Буда, 1985. – № 24. – 23 февр. – С. 2–3: портр. Про П. С. Рудя.

Изобразительная печатная пропаганда предшественников революционного марксизма в России // Журналистика. Пресса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1985. – Вип. 17. – С. 147–161.

[Деп.]: Изобразительные публикации большевистских газет в годы первой русской революции // Вопросы истории периодической печати 1905–1907 гг. – Киев, 1985. – С. 47–76. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 24006 от 5.02.1986.

[Деп.]: Изобразительная журналистика в системе средств массовой информации и пропаганды, в науке и образовании // Проблемы повышения эффективности журналистики на этапе совершенствования социализма. – Киев, 1985. – С. 58–95. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 24636 от 23.03.1986.

[Рец.]: Шахрова М. М. Основы теории фотографических процессов: Учебник. – К.: Вища школа, 1985. – 223 с.: ил.

[Опонування]: Гнатив Г. П. Научные основы художественно-полиграфического оформления газеты: (Методологический аспект): Автореф. дис. ...к. филол. н.: 10.01.10–журналистика / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1985. – 20 с. Защищено 10.01.1986.

1986

Зображення і вираження в зображальній публіцистиці: (гносеологічний аспект) // Журналистика. Пресса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1986. – Вип. 18. – С. 44–55.

Изобразительная летопись Великого Октября // Наглядная агитация: Сб. статей. – М.: Плакат, 1986. – Вып. 15. – С. 20–23: ил.

Изобразительная публицистика "Правды" 1912–1914 гг.: Тез. науч. докл. // Молодий журналіст / Ф-т журналістики КДУ. – 1986. – № 2. – Март. – С. 3.

Методические рекомендации по подготовке и проведению семинарских занятий по курсу "Партийное и советское строительство" для студ. ф-та журналистики / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1986. – 19 с.

[Опонування]: Гнатив Г. П. Научные основы художественно-полиграфического оформления газеты: (Методологический аспект): Автореф. дис. ...к. филол. н.: 10.01.10–журналистика / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1985. – 20 с.

1987

Изобразительная печатная пропаганда РСДРП(б) в 1917 году // Журналистика. Преса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1987. – Вип. 19. – С. 101–113.

Истоки фотопублицистики // Советское фото. – М., 1987. – № 5. – С. 6–7: ил. – (Фотопублицистика. К 75-летию "Правды").

Контент-аналитическое исследование типологии периодической печати с применением ЭВМ // Научная конференция по методам исследования журналистики: Тез. докладов Вс. науч. конф. – Ростов н/Д, 1987. – С. 18–19. Співавтор: Богданец С. А.

Свидетельства революционной борьбы // Советский коллекционер: Сб. ст. – М.: Связь, 1987. – Вып. 24. – С. 100–102.

[Деп.]: Исследование типологии периодических изданий в журналистской науке с использованием электронно-вычислительных машин // Развитие комплексных научных исследований в области журналистики. – Киев, 1987. – С.300–327. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 28724 от 17.03.1987.

[Деп.]: Украинская тематика изобразительных публикаций ленинской газеты "Искра" // Актуальные вопросы журналистики. – Киев, 1987. – С.42–93. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 28723 от 17.03.1987.

[Опонування]: Тараненко Г. Я. Пути усовершенствования телевизионного вещания в свете решений XXVII съезда КПСС: (из опыта Украинского телевидения): Автореф. дис. ...к. филол. н.: 10.01.10–журналистика / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1987. – 21 с.

1988

Изобразительные публикации ленинской газеты "Правда" на международную тему в 1917 году // Журналистика. Преса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1988. – Вип. 20. – С. 29–38.

Компьютер служит творчеству: ЭВМ в редакциях // Корреспондент. – Ташкент, 1988. – № 6. – С. 41–43.

Подготовка и переподготовка фотожурналистов: проблемы программного обеспечения учебного процесса // Перебудова: досвід, проблеми, пошуки. Роль журналістської творчості в революційному оновленні соц. суспільства: Тези наук.-практ. конф., присв. 70-річчю Д. М. Прилюка (1918–1987). – К., 1988. – С. 23–25.

Фотография в революционной борьбе на пролетарском этапе освободительного движения в России // Фотография и журналистика: Тезисы науч. конф. – Рига, 1988. – С. 3–8.

Эффективность фотожурналистики // Советская журналистика на путях перестройки. – К.: ВО Вища шк. Вид-во при КДУ, 1988. – С. 131–142, 190–191.

[Деп.]: Использование средств электронной информатики в исследовании средств массовой информации и пропаганды // Деятельность журналистики в условиях перестройки. – Киев, 1988. – С. 66–83. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 37638 от 18.04.1989.

[Деп.]: Поэтика изобразительной публицистики как предмет и как объект журналистско-исследовательского исследования // Журналистика на путях перестройки: опыт и проблемы. – Киев, 1988. – С. 4–29. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 36987 от 23.02.1989.

[Опонування]: Делія В. Ф. Партийна преса – інструмент партійного контролю і перевірки виконання: (На матеріалах республіканських і обласних газет Української ССР (1971–1975 гг.)): Автореф. дис. ...к. и. н.: 07.00.10–история науки и техники (история журналистики) / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1987. – 24 с.

1989

З метою координації // Культура і життя. – К., 1989. – № 48. – 3 грудня. – С. 1. Про підготовку установчої конференції Спільки фотохудожників України (СФХУ).

Как учить делу // Журналист. – М., 1989. – № 11. – С. 62–63. Співатор: Іваненко В. Г. Про поліпшення практичної підготовки студентів журфаків.

Молодежная пресса Дона Северного Кавказа в конце XIX – нач. XX вв.: Издания учащихся в дооктябрьский период; // Молодежная печать: прошлое, современность, взгляд в будущее: Тез. науч.-практ. конф. Киев, 19–21 дек. 1989 г. – К., 1989. – С. 125–127. Співавтор: Таказов В. Д.

Научно-практические конференции // Советское фото. – М., 1989. – № 9. – С. 24. Співавтор: Ситников В. П.

Нове архівознавче джерело з історії української періодичної преси // Архіви України. – К., 1989. – № 5. – Верес./ жовт. – С. 77–79. – Рец. на кн.: Україномовна преса Росії 1905–1907 рр: Анот. покажч. період. вид. / АН УРСР, ЦНБ; Укл. О. І. Сидоренко. – К., 1987. – 73 с.

Основи зображальної журналістики: Програма спецкурсу / Склад Б. І. Черняков // Журналістика і перебудова: Прогр. спецкурсів і спецсеминарів для студ. ф-ту журн. – Київ, 1989. – С. 25–32. – Бібліогр.: 55 назв.

От научного редактора и редактора-составителя; Рекомендации конференции // Фотография в прессе: проблемы истории, теории и фотожурналистского мастерства: Тезисы докл. Вс. науч.-практ. конф. / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1989. – Часть I. – С. 3–7. Співавтор А. З. Москаленко.

Оформлення роботи // Методичні вказівки до написання дипломних робіт з журналістики для студ. ф-т журналістики / Укл.: В. Г. Іваненко, М. І. Скуленко, Б. І. Черняков. – К.: КДУ, 1989. – С. 15–33.

Периодические издания политических узников царизма как объект журналистиковедческого исследования: проблемы историографии и источниковедения // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. межвід. наук. зб. – К., 1989. – Вип. 21. – С. 30–42.

Подготовка фотожурналистов в советском журналистском вузе: опыт и проблемы оптимизации // Материалы совещания заведующих кафедрами факультетов и отделений журналистики университетов страны (20–25 марта 1989 г.) / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К., 1989. – С. 44–46.

Революционная фотопропаганда в дооктябрьской России // Научная конференция, посвященная 150-летию фотографии: Тезисы. – Шяуляй, 1989. – С. 23–25; 49–51. На лит. яз.; на рус. яз.

Революционные традиции журналистики Киевского университета // Молодежная печать: прошлое, современность, взгляд в будущее: Тез. науч.-практ. конф. Киев, 19–21 дек. 1989 г. – К., 1989. – С. 129–133.

Рукописные издания учащейся молодежи России первой трети XIX века и начальные шаги литературного творчества М. Ю. Лермонтова // Актуальные вопросы современного лермонтоведения: Литературоведение: Материалы и методические рекомендации для общих и специальных курсов / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1989. – С. 58–59.

Статут Спілки фотохудожників України: Проект / СФХУ; [І. І. Цуркан, Б. І. Черняков, І. Л. Щур]. – К., 1989. – 13 с.

Тематическая структура фотопубликаций газеты "Комсомольское знамя": сравнительный анализ за 1981–1988 гг. // Молодежная печать: прошлое, современность, взгляд в будущее: Тез. науч.-практ. конф. Киев, 19–21 дек. 1989 г. – К., 1989. – С. 151–153. Співавтор: С. А. Лобанов

Фотография в прессе: проблемы истории, теории и фотожурналистского мастерства: Тезисы докладов Всесоюзной научно-практической конференции / Ред.-сост. Б. И. Черняков; Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1989. – Часть I. – 83 с. *Из змісту*: Передмова (с. 3–7); Фотография в системе изобразительной журналистики (с. 8–10); Первые шаги фотографии в Киеве (с. 35–36); Творческий процесс в фотожурналистике (с. 66–70).

Фотография в прессе: проблемы истории, теории и фотожурналистского мастерства: Тезисы Вс. науч.-практ. конф. / Ред.-сост. Б. И. Черняков. – К., 1989. – Часть II. – 95 с. *Из змісту*: Фотожурналистский корпус местной печати Украины в зеркале социологического опроса (1988 г.) (с. 33–34; співавтор Г. І. Угринович); Фототеоретическое наследие Я. Э. Марковского (с. 36–39; співавтор Г. Г. Почепцов); Научные труды Я. Э. Марковского (с. 39–40; співавтор Г. М. Марковська); Фотоснимок в газете "Комсомольское знамя" (Киев): Исследование изменения фотоинформационного потока в ходе перестройки (с. 48–50; співавтор С. А. Лобанов); Диссертационные исследования пресс-фотографии в СССР: журналистиковедческий аспект (с. 50–53); Научные конференции по фотожурналистике: Хроника 1972–1989 гг. (с. 53–58; співавтор Б. М. Головки); Проблемы оптимизации подготовки фотожурна-

листов в советском журналистском вузе (с. 59–61); Структура учебного процесса подготовки фотожурналистов на факультете журналистики МГУ (с. 61–64; співавтор Б. М. Головки); Об учебно-тематическом плане переподготовки фотожурналистов (с. 72–74); Факультет фотожурналистики Института журналистского мастерства при Киевской организации Союза журналистов УССР как форма совершенствования профессиональной подготовки работников прессы (с. 74–76; співавтор О. Ю. Поліщук).

Фотография: долгий путь к печатному станку // Фотография в прессе: вопросы истории, теории и практики. – Свердловск; Тюмень: Свиток, 1989. – С. 8–26. – (Архив провинциальной журналистики; Вып. 1).

Я твій робкор назавжди // Маяк комунізму. – Кролевець, 1989. – № 54. – 5 трав. – С. 2: портр. Про співробітництво з кролевецькою районною газетою.

Ярослав Марковский – теоретик фотографии и фотожурналистики // Фотография в прессе: вопросы истории, теории и практики. – Свердловск; Тюмень: Свиток, 1989. – С. 93–94. – (Архив провинциальной журналистики; Вып. 1).

[Деп.]: Фотография в системе изобразительной журналистики // Актуальные проблемы повышения эффективности средств массовой информации и пропаганды. – Киев, 1989. – С. 22–50. Рук. деп. в ИНИОН АН СССР № 37747 от 27.04.1989.

[Рец.]: Теорія і практика радянської журналістики (Основи майстерності. Проблеми жанрів): Навчальний посібник / За ред. В. Й. Здоровеги. – Львів: ВО "Вища школа". Вид-во при ЛДУ, 1989. – 328 с.

1990

Весь світ в об'єктиві // Молодогвардієць. – Ворошиловград, 1990. – № 41. – 5 квіт. – С. 6. – Без підпису. Про фотовиставку НТТМ "Наука, техніка і молодь" (К., 1990).

Використання засобів електронної інформатики в журналістиці і дослідженнях засобів масової інформації // Журналістика. Преса, телебачення, радіо: Респ. міжвід. наук. зб. – К., 1990. – Вип. 22. – С. 18–27.

Все про жінок // Південна правда. – Миколаїв, 1990. – № 126. – 30 трав. – С. 3; Рос.: Все о женщинах // Южная правда. – Николаев, 1990. – № 126. – 30 мая. – С. 3.

Горизонты творческой фотографии Украины // Вечерняя Одесса. – 1990. – № 180. – 6 авг. – С. 4.

Готуємо випуск журналу "Фотомистецтво" // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 4. – С. 12. Підпис: Б. Ч.

Дивиться Історія... // Зоря. – Дніпропетровськ, 1990. – № 142. – 28 лип. – С. 4.

Другий пленум правління Спілки фотохудожників України, 25. 05. 1990: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 4. – С. 2, 5–10.

Є Спілка фотохудожників // Молодогвардієць. – Ворошиловград, 1990. – № 41. – 5 квіт. – С. 6.

Є така Спілка // Вільне життя. – Тернопіль, 1990. – № 72. – 14 квіт. – С. 3.

"Женщина в XX веке" // Ленинское знамя. – Киев, 1990. – № 107. – 10 мая. – С. 4. Фотовиставка.

За вами стежить... фотооко // Червоний промінь. – Суми, 1990. – № 15. – 7 квіт. – С. 12. – Без підпису.

За здоровий спосіб життя // Червоний прапор. – Ровно, 1990. – № 135. – 14 лип. – С. 4. Фотовиставка

За здоровый образ жизни // Индустриальное Запорожье. – 1990. – № 146. – 1 авг. – С. 1. Фотовиставка.

Запрошуємо до участі у фотоконкурсі "НТТМ – 90" // Ленінське плем'я. – Миколаїв, 1990. – № 17. – 29 квіт. – С. 5.

Зарождение отечественного революционного фоторепортажа / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1990. – 32 с.

"Звенья" // Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – К.: Гол. ред УРЕ, 1990. – Т. 2. – С. 255.

Изобретение и совершенствование техники фотографии как предпосылка революции в иллюстрировании прессы: (К 150-летию классического фотопроцесса) // Материалы XXXII Вс. науч. конф. молодых ученых по истории естествознания и техники. Москва, окт. – нояб. 1989 г. – М., 1990. – Ч. 2. – С. 174–178.

Мовою фотографії // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1990. – № 109. – 6 черв. – С. 3. Фотовиставка.

Научные исследования и преподавание изобразительной журналистики / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1990. – 52 с.

Начальные шаги советской изобразительной публицистики // Многонациональная советская журналистика: исторический опыт и проблемы перестройки: Материалы Вс. науч. конф. Алма-Ата, 15–17 мая 1990 г. – Алма-Ата, 1990. – С. 163–167.

Наші ювіляри / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 4. – С. 11.

"Независимость, духовность, достаток" // Вечерняя Одесса. – 1990. – № 105. – 8 мая. – С. 3. Газ. "Кто виноват". К., № 1.

"Незалежність, духовність, заможність" // Молодогвардієць. – Луганськ, 1990. – № 53. – 2 трав. – С. 8.

"Незалежність, духовність, заможність" // Прапор перемоги. – Луганськ, 1990. – № 99. – 23 трав. – С. 4.

Новини фотографів преси // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 4. – С. 15–16.

Об основах изобразительной журналистики: Предисловие автора-составителя // Черняков Б. И. Основы изобразительной журналистики: Программа спецкурса для студентов ф-тов и отд. журналистики / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – Киев, 1990. – С. 3–7.

Объявлен фотоконкурс // Ленинское знамя. – Киев, 1990. – № 197. – 28 авг. – С. 3. Підпис: Жюри фотоконкурса.

Основы изобразительной журналистики: Программа спецкурса / Киев. ун-т. им. Т. Г. Шевченко; Сост. Б. И. Черняков. – К.: КДУ, 1990. – 24 с.

Первые шаги фотографии в прессе: Лекции по спецкурсу "Основы изобразительной журналистики" / ВИПК РП. Киев. філіал. – К., 1990. – 32 с.

Периодические издания политических узников царизма XIX – начала XX вв.: Библиогр. указ. – К., 1990. – 106 с. – Макет. Тиражування не здійснювалося.

Перший пленум правління Спілки фотохудожників України, 10.12.1989: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 1/3. – С. 45–46.

Поэтика и язык изобразительной публицистики / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1990. – 60 с.

Проект положення про порядок прийому в члени Спілки фотохудожників України / А. Б. Бовкун, М. І. Селюченко, Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 1/3. – С. 5–8.

Просимо: відгукніться! // Зоря Полтавщини. – 1990. – № 81. – 7 квіт. – С. 3. Про фотохудожника М. О. Петрова, діяльність творчої комісії СФХУ з іст., теорії фотомистецтва і фотокритики.

Союз фотохудожников Украины // Индустриальное Запорожье. – 1990. – № 144. – 29 июля. – С. 1.

Союз фотохудожников Украины // Слава Родины. – Львов, 1990. – № 163. – 18 июля. – С. 4.

Спілка фотохудожників України // Запорізька правда. – 1990. – № 83. – 1 трав. – С. 3.

Спілка фотохудожників України: час становлення // Вечірній Харків. – 1990. – № 166. – 18 лип. – С. 5.

Стаємо на ноги // Червоний прапор. – Ровно, 1990. – № 138. – 18 лип. – С. 4. Другий пленум правління СФХУ.

Старовина на поштівках // Запорізька правда. – Запоріжжя, 1990. – № 158. – 19 серп. – С. 1. Про колекцію філокартиста М. С. Забоченя (Москва).

Старовина на поштових листівках // Ленінська правда. – Суми, 1990. – № 135. – 13 лип. – С. 4.

Старовина на поштових листівках // Прапор перемоги. – Луганськ, 1990. – № 130. – 11 лип. – С. 4.

Старовина на поштових листівках // Червоний прапор. – Ровно, 1990. – № 132. – 10 лип. – С. 4.

Створено спілку // Культура і життя. – Київ, 1990. – № 2. – 14 січ. – С. 3. СФХУ.

Стеновый фотоинформационный вестник "Киев сегодня" (1971–1989 гг.) // Тез. Вс. конф. "Журналистика и новое мышление. Проблемы эффективности средств массовой информации в условиях перестройки" / Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, ф-т журналистики. – М., 1990. – Часть I. – С. 223–224.

Столиці Радянської України – новий музей // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 1/3. – С. 8, 40. Підпис: Власна інф.

Стотисячним тиражом: Вышел в свет первый номер ежемес. "Кто виноват" // Днепровская правда. – Дн-ск, 1990. – № 82/83. – 29 апр. – С. 4.

Творческий процесс и типология жанровых форм изобразительной журналистики / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1990. – 40 с.

Увага: конкурс // Вільне життя. – Тернопіль, 1990. – № 132. – 8 лип. – С. 4. "За здоровий спосіб життя", СФХУ.

Утворено Спілку фотохудожників України // Прапор перемоги. – Луганськ, 1990. – № 65. – 3 квіт. – С. 4.

Фотография в системе изобразительной журналистики / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1990. – 36 с.

Фотоклуб "Колумб" // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 4. – С. 20. – Без підпису. Співавтор Р. О. Кондрат.

Фотоконкурс "За здоровый образ жизни" // Вечерняя Одесса. – 1990. – № 180. – 6 авг. – С. 4.

Фотоконкурс "НТТМ – 90" // Ленінська зміна. – Харків, 1990. – № 43. – 11 квіт. – С. 3.

Фотомитці об'єдналися у Спілки // Радянська Донеччина. – Донецьк, 1990. – № 162. – 24 серп. – С. 1.

Фототеоретические работы Марковского // Советское фото. – Москва, 1990. – № 2. – С. 13.

Члени Спілки фотохудожників України // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 1/3. – С. 9–39. Без підп. Дов. матеріали.

Шлях до об'єднання діячів фотомистецтва України // Фотохудожник України. – Київ, 1990. – № 1/3. – С. 41–46.

[Бібліогр.]: Научные исследования и преподавание изобразительной журналистики: Список литературы по теме спецкурса "Основы изобразительной журналистики" / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1990. – 8 с. – Бібліогр.: 70 назв.

[Бібліогр.]: Поэтика и язык изобразительной публицистики: Список литературы по теме спецкурса "Основы изобразительной

журналистики" / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1990. – 16 с. – Бібліогр.: 206 назв.

[Бібліогр.]: Про Спілку [фотохудожників України] та спілчан: Біобібліогр. покажчик / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1990. – № 1/3. – С. 40.

[Бібліогр.]: Творческий процесс и типология жанровых форм изобразительной журналистики: Список литературы по теме спецкурса "Основы изобразительной журналистики" / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1990. – 12 с. – Бібліогр.: 136 назв.

[Бібліогр.]: Фотография в системе изобразительной журналистики: Список литературы по теме спецкурса "Основы изобразительной журналистики" / Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1990. – 12 с. – Бібліогр.: 137 назв.

1991

В. В. Ризниченко – иллюстратор революционной прессы начала XX века / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 31 с.

Газетная революционная изобразительная публицистика в России 1905–1907 гг. / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 20 с.

Газетная революционная изобразительная публицистика в России 1917 года / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 43 с.

Горизонти фотоосвіти // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 6. – С. 15.

Журнальная изобразительная публицистика в пролетарской периодике революционной России 1917 года / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 23 с.

Журнальная изобразительная публицистика в пролетарской периодике революционной России 1917 года / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, Ф-т журналистики. – К., 1991. – 23 с.

Издания учащейся молодежи Дона и Северного Кавказа в конце XIX – начале XX вв. // Журналистика в изменяющемся мире: Материалы вс. науч. конф. – Ростов н/Д, 1991. – Вып. 2. – С.15–18.

Изображения на знаменах пролетариата, плакатах и в других наглядно-агитационных формах / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 24 с.

Изобразительное оформление революционных листовок в царской России, 1895–1904 гг. / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 42 с.

Иллюстрирование революционной периодики в царской России, 1890-е – 1904 гг. / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 20 с.

Майстри світлопису – автори фотокниг: Добірка // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 5. – С. 14–15.

На путях объединения исследователей пресс-фотографии // Тез. конф. "Советская журналистика в 1990 году. Проблемы организации печати, телевидения, радио в условиях экономической и политических реформ" / Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М., 1991. – Ч. 2. – С. 115–118.

Наші ювіляри / Укл. Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 5. – С. 13.

Непочтовые марки в революционной изобразительной печатной пропаганде начала XX века / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 11 с.

Новини творчого життя: Добірка // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 5. – С. 10–12.

Одесскому фотографическому обществу – сто лет: Краткая хроника и библиография / Союз фотохудожников Украины, Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1991. – 24 с.

Подготовка и переподготовка фотожурналистов в СССР, 1970–1980-е гг.: Материалы к докл. / ВИПК РП; МИПСУ. Ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 27 с.

Проблемы повышения эффективности и качества фотоинформации в периодической печати // Идеологическое обновление многонациональной советской прессы: вопросы теории и практики: Тез. вс. науч.-практ. конф. Уфа, 21–22 нояб. 1989 г. – Уфа, 1991. – С. 64–65.

Селюченко М. І., Черняков Б. І. Спілка фотохудожників колишнього СРСР: бути, чи не бути?: Інтерв'ю // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 6. – С. 2, 12.

Синтез публицистической формы политической графики в рабочей печати 1917 года / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 51 с.

Сторіччя Одеського фотографічного товариства // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 1 (5). – С. 13.

Третій пленум правління Спілки фотохудожників України, 4–6. 01. 1991: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 5. – С. 2, 3–4.

У секретаріаті правління СФХУ: Інформаційні повідомлення / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 5. – С. 9; № 6. – С. 6.

Хроніка мистецького життя // Фотохудожник України. – Київ, 1991. – № 6. – С. 11, 14.

Художники-публицисты социал-демократической прессы: от февраля к октябрю 1917 года / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, ф-т журналистики. – К.: Fotoinfo, 1991. – 31 с.

[Літ. запис]: Чернякова Любов Львівна: [Спогади про голод у м. Глухів] // 33-й: голод: Народна книга-меморіал / Підготовлена Л. Коваленко і В. Маняком. – К.: Рад. письменник, 1991. – С. 557.

[Бібліогр.]: Про Спілку [фотохудожників України] та спілчан: Біобібліогр. показчик / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1991. – № 6. – С. 16.

[Бібліогр.]: Фотография в Одессе: Библиография 1965–1991 // Черняков Б. И. Одесскому фотографическому обществу – сто лет: Краткая хроника и библиография / Союз фотохудожников Украины, Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – К.: Fotoinfo, 1991. – С. 20–23. – Библиогр.: 92 назв.

1992

Вести с Украины // Ретикуляция. – Чебоксары, 1992. – № 5/6. – С. 5.

Візуальна мова зображальної публіцистики: тропи і стилістичні фігури // Язык и культура: Материалы Первой международной конф. – К., 1992. – С. 116–118.

Друга конференція Спілки фотохудожників України, 26–27. 09. 1992: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 8. – С. 5.

Ми увійшли до ФІАП // Голос України. – Київ, 1992. – № 193. – 9 жовтня. – С. 4.

Наші ювіляри / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 7. – С. 15; 8. – С. 14.

Об'єднаний пленум творчих спілок України, 20–21. 11. 1992: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 8. – С. 6.

Програма курсу "Журналістська майстерність" для студ. ф-ту журналістики / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, ф-т журналістики; Укладачі Б. І. Черняков, В. А. Качкан, В. І. Шкляр та ін. – К.: КДУ, 1992. – 33 с.

П'ятий пленум правління Спілки фотохудожників України, 26–27. 09. 1992: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 8. – С. 4.

Рукотворне диво кролевчан // Кролевецький вісник. – 1992. – № 23. – 17 берез. – С. 2. Про вист. І. П. Дударя (ФХТ) і потребу створити музей ткацтва в Кролевці.

Тропи і стилістичні фігури в мові зображальної публіцистики // Преса у політичній системі суспільства: Матеріали наук. конф. – К., 1992. – С. 29–30.

У секретаріаті правління СФХУ: Інформаційні повідомлення / Укладач Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 7. – С. 5.

Україна – 68-й член FІAP (Міжнародної федерації фотомистецтва) // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 7. – С. 6. Підпис: Б. Ч.

Фотопубликации в системе жанровых форм иллюстрированной периодики: функционально-типологический аспект // Фотография как явление визуальной культуры: Материалы науч. конф. – Рига, 1992. – С. 22–25.

Хроніка мистецького життя // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 7. – С. 8–11; № 8. – С. 9–12.

Четвертий пленум правління Спілки фотохудожників України, 20–21. 12. 1991: Інформаційне повідомлення / Укладач

Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 7. – С. 2.

Шостий пленум правління Співки фотохудожників України, 20. 11. 1992: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1992. – № 8. – С. 6.

Язык изобразительной публицистики: вербально-визуальные тропы и стилистические фигуры // Изучение истории и практики печати России в условиях демократизации общества: Материалы научно-практической конф. – Воронеж, 1992. – С. 146–148.

[Бібліогр.]: Про Співку [фотохудожників України] та співчан: Біобібліогр. покажч. / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1992. – № 7. – С. 15–16; № 8. – С. 15–16; 10/11. – С. 27–32; 13. – С. 13–16.

1993

Візуальні тропи і стилістичні фігури в мові зображальної публіцистики // Вісник Київ. ун-ту: Сер. Журналістики. – К., 1993. – Вип. 1. – С. 152–163.

Восьмий пленум правління Співки фотохудожників України, 13–14. 05. 1993: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 10/11. – С. 3–4.

Дев'ятий пленум правління Співки фотохудожників України, 5. 11. 1993: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 12. – С. 5.

Наші ювіляри / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – №. 10/11. – С. 26.

Перший з'їзд Співки фотохудожників України, 5–6.11.1993: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 12. – С. 3–5.

Розширена нарада представників обласних організацій СФХУ, 11. 09. 1993 (Запоріжжя): Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 10/11. – С. 4.

Статут Міжнародної федерації фотомистецтва (FIAP) / Наук. пер. з англ. і франц. Б. І. Чернякова // Фотохудожник України. – К., 1993. – № 9. – С. 11–16.

Сьомий пленум правління Спілки фотохудожників України, 23. 01. 1993: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 10/11. – С. 2–3.

У секретаріаті правління СФХУ: Інформаційні повідомлення / Укладач Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 9. – С. 10.

Хроніка мистецького життя // Фотохудожник України. – Київ, 1993. – № 10/11. – С. 12–23.

[Бібліогр.]: Про Спілку [фотохудожників України] та спілчан: Біобібліогр. покажчик / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1993. – № 10/11. – С. 27–32.

1994

Другий (Одинадцятий) пленум правління Спілки фотохудожників України, 5–7. 10. 1994: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1994. – № 15. – С. 3.

Жанри фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 6 с.

Наші ювіляри / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1994. – № 15. – С. 11–12.

Основи більдредагування і фотокритики: [Програма курсу] / Укл. Б. І. Черняков // Програма творчих майстерень. – Київ, 1994. – С. 45–46.

Перший (Десятий) пленум правління Спілки фотохудожників України, 16. 04. 1994: Інформаційне повідомлення / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1994. – № 13. – С. 3.

Проблематика фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 6 с.

Развитие культурно-исторических предпосылок иллюстрирования периодической печати // Журналистика и развитие общественной мысли XX века: история, теория, практика: Сб. науч. тр. / Северо-Осетинский гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова. – Владикавказ, 1994 [обл. 1993]. – С. 33–54.

Редагування фотопублікацій і фотокритика: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 5 с.

Репортер бойового гарту [М. А. Мельник] // Фотохудожник України. – К., 1994. – № 14. – С. 3–5.

"Створення Спілки – одне з моїх найбільших досягнень": Інтерв'ю з М. І. Селюченком // Фотохудожник України. – К., 1994. – № 3 (15). – С. 4–6.

Сучасні технічні засоби журналістики: Основи фотографії: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 15 с.

Техніка фотографії і технологія фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 11 с.

Україна очима Єфрема Лукацького // Фотохудожник України. – Київ, 1994. – № 14. – С. 14.

"Укрпресфото'94" фінішувала успішно // Фотохудожник України. – Київ, 1994. – № 15. – С. 14.

Фоторепортер гвардійського гарту Михайло Мельник // Засоби масової інформації і становлення національної армії України: Матеріали науково-практ. конф. – К., 1994. – С. 53–55.

[Бібліогр.]: Про Спілку [фотохудожників України] та спілчан: Біобібліогр. покажчик / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1994. – № 13. – С. 13–16; № 14. – С. 16; № 15. – С. 15–16.

[Бібліогр.]: Черняков Б. І. Поетика і мова зображально-публіцистики: Список літератури з теми курсу спеціалізації "Фотожурналістика" / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1994. – 16 с. – Бібліогр.: 205 назв.

[Фото]: Горбач М. І. // Крелевецький вісник. – 1994. – № 80. – 8 жовт. – С. 3: портр., репр. – В статті: Гриченко І. Герої – наші земляки.

[Фото]: Навіки в пам'яті народній // Крелевецький вісник. – 1994. – № 71. – 7 верес. – С. 2: репр. Б. Чернякова. Увічнення пам'яті фронтовиків.

[Фото]: Самко В. Є. // Крелевецький вісник. – 1994. – № 80. – 8 жовт. – С.2: портр., репр. – В статті: Палига М. Повний кавалер ордена Слави.

[Фото]: Турчак С. В. // Рожок В. І. Стефан Турчак: Диригент. Митець. Громадянин / Володимир Рожок. – Х., 1994. – 204 с.: портр. (фронтиспіс). Авторство фото не вказане.

1995

До наших читачів // Фотохудожник України. – Київ, 1995. – № 16. – С. 1. Про припинення випуску видання "Фотохудожник України".

Методичні поради до написання дипломних робіт з журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укл. В. Ф. Іванов, В. А. Качкан, Б. І. Черняков, В. І. Шкляр. – К., 1995. – 26 с.

Наші ювіляри / Укладач Б. Черняков // Фотохудожник України. – Київ, 1995. – № 16. – С. 15.

Поетика зображальної публіцистики як система засобів образотворення // Вісник Київ. ун-ту ім. Т. Шевченка: Сер. Журналістики. – К., 1995. – Вип. 2. – С. 117–128.

140 років фоторепортажу в Україні // Роль засобів масової інформації в суспільно-культурному процесі в Україні: Матеріали наук. конф. / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1995. – С. 61–64.

[Бібліогр]: Про Спілку [фотохудожників України] та спілчан: Біобібліогр. покажчик / Укл. Б. І. Черняков // Фотохудожник України. – К., 1995. – № 16. – С. 15–16.

1996

Народження фотожурналістики: Монографія / Ін-т системних досліджень освіти; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: ВІПОЛ, 1996. – 71 с. – Бібліогр.: в кінці розд. та на с. 66–70.

Правові аспекти створення та використання зображальної інформації у фотожурналістиці // Законодавство та практика засобів масової інформації: Матеріали наук.-практ. конф. – К., 1996. – С. 23–29.

Правові засади масово-комунікаційної діяльності в фотожурналістиці // Українська журналістика – 96: Матеріали наук.-практ. конф. – К., 1996. – С. 29–35.

Утвердження репортажних засад фотожурналістики піонерської доби // Вісник Київ. ун-ту ім. Т. Шевченка: Сер. Журналістики. – К., 1996. – Вип. 3. – С. 95–108.

Фотография в изобразительной журналистике: генезис технических и творческих возможностей: Монографія / Ин-т системных исследований образования; Киев. ун-т им. Т. Шевченко. – К.: ВІПОЛ, 1996. – 119 с. – Бібліогр.: в кінці розд. та на с. 108–112.

[Бібліогр.]: Часописи політичних в'язнів російського царату ХІХ – початку ХХ ст.: Бібліогр. покажчик / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: ВІПОЛ, 1996. – 63 с. – Бібліогр.: 227 назв видань; 334 назв джерел (с. 40–54).

1997

Винайдення і впровадження технологій фотографічного ілюстрування періодики // Вісник Київського ун-ту ім. Тараса Шевченка: Сер. Журналістики. – К., 1997. – Вип. 4. – С. 201–219.

Ілюстрування одеських альманахових видань 30–50-х рр. ХІХ ст. як чинник становлення зображальної журналістики в Україні // Українська журналістика–97: Матеріали наук. конф. / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1997. – С. 52–58.

[Рец.]: Методичні вказівки та плани практичних занять з курсу "Історія української журналістики ХІХ – початку ХХ ст.": Для студентів Ін-ту журналістики / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Упоряд.: Н. М. Сидоренко. – К.: РВЦ "Київ. ун-т", 1997. – 15 с.

1998

Еволюція технологій ілюстрування видань як фактор становлення ранньої зображальної журналістики // Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1998. – С. 193–229.

Жанри фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 2-ге вид. – К., 1998. – 6 с.

Зародження зображальної журналістики в Україні: Ілюстрування альманахів та книг 30–50-х рр. ХІХ ст. // Вісник Київ. ун-ту ім. Т. Шевченка: Сер. Журналістики. – К., 1998. – Вип. 6. – С. 8–16.

Зображальна журналістика в друкованих засобах масової інформації (Від виникнення до середини XIX століття): Автореф. дис. ...д. філол. н.: 10.01.08 / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1998. – 37 с. – Бібліогр.: с. 32–35.

Зображальна журналістика в друкованих засобах масової інформації: Ілюстрована періодика від виникнення до середини XIX століття: Монографія / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 115 с. – Бібліогр.: с. 97–104.

Зображальна журналістика як предмет і як об'єкт журналістикознавчого дослідження: Монографія / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 79 с. – Бібліогр.: с. 62–78.

Изобразительная журналистика в печатных средствах массовой информации (От возникновения до середины XIX столетия): Автореф. дис. ...д. филोल. н.: 10.01.08 / Киев. ун-т им. Т. Шевченко. – К., 1998. – [2], 37 с. – Библиогр.: с. 32–35.

Ілюстрована книжкова періодика у процесі становлення ранньої зображальної журналістики: Монографія / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 155 с. – Бібліогр.: с. 129–139.

Изобразительная журналистика в печатных средствах массовой информации (От возникновения до середины XIX столетия): Автореф. дис. ...д. филोल. н.: 10.01.08 / Киев. ун-т им. Т. Шевченко. – К., 1998. – [2], 37 с. – Библиогр.: с. 32–35.

Ілюстрована книжкова періодика у процесі становлення ранньої зображальної журналістики: Монографія / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 155 с. – Бібліогр.: с. 129–139.

Москаленко А. З. Весна журналистского Киева: [Интервью] / Беседовал Б. Черняков // Вечірній Київ. – 1998. – № 95. – 22 травня. Про Ін-т журналістики Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Про Ін-т журналістики Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка.

Москаленко А. З., Черняков Б. И. Весна журналистского Киева: [Интервью] // Акценты: Новое в журналистике и литературе. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1998. – № 1/2. – С. 47–48. Про Ін-т журналістики Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка.

Особенности становления журнальной периодики учащейся молодежи в дооктябрьской России // Акценты: Новое в журналистике и литературе. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1998. – № 1/2. – С. 63–71.

Проблематика фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 2-ге вид. – К., 1998. – 6 с.

Ранняя иллюстрированная периодика России: от зарождения до середины XIX века // Акценты: Новое в журналистике и литературе. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1998. – № 1/2. – С. 39–43.

Редагування фотопублікацій і фотокритика: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 2-ге вид. – К., 1998. – 5 с.

Редагування фотопублікацій і фотокритика: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 3-тє вид. – К.: РВЦ "Київ. ун-т", 1998. – 8 с.

Сучасні технічні засоби журналістики: Основи фотографії: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 2-ге вид. – К., 1998. – 15 с.

Техніка фотографії і технологія фотожурналістики: Програма курсу / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 2-ге вид. – К., 1998. – 11 с.

Цифрова фотографія як складова мультімедіа: перспективи розвитку // Інформація в глобальному вимірі: Зб. наук. праць / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1998. – С. 75–78.

Цифровая фотография как средство массовой коммуникации: (Технические возможности и перспективы развития) // Журналистика конца XX столетия: уроки и перспективы: Материалы науч.-практ. конф. / Воронежский гос. ун-т. – Воронеж, 1998. – С. 62–65.

[Бібліогр.]: Маловідомі та призабуті книги України: Бібліогр. покажчик. Вип.1: Російськомовні видання 1917–1939 рр. / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 23 с. – Бібліогр.: 1046 назв.

[Бібліогр.]: Основні праці автора: [Бібліогр. список / Укл. Б. Черняков] // Феллер М. Д. Текст і зображення як модель комунікативного акту / Київ. ун-т ім. Т.Шевченка, Ін-т журналістики; Центр вільної преси. – К., 1998. – 3-тя с. обкл. – Бібліогр.: 15 назв. – Без підп.

[Бібліогр.]: Украинское журналистиковедение в публикациях сб. "Вест. Киев. ун-та... Сер. Журналистика" (К., 1993–1998. Вып. 1–6) // Акценты: Новое в журналистике и литературе: Альманах. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1998. – № 1/2. – С. 48–51. – Бібліогр.: 124 назви.

[Бібліогр.]: Украинское журналистиковедение в трудах ученых Ин-та журналистики Киевского университета им. Т. Г. Шевченко, 1993–1998: Избр. библиогр. // Акценты: Новое в журналистике и литературе: Альманах. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1998. – № 1/2. – С. 47–48. – Бібліогр.: 76 назв.

[Бібліогр.]: Українське журналістичознавство в працях науковців Інституту журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка, 1993–1998 / Укл. В. Ф. Іванов, Б. І. Черняков; Українське журналістичознавство в публікаціях збірника "Вісник Київ. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер.: Журналістика (К., 1993–1998. Вип. 1–6): Бібліогр. покажч. / Укл. Б. І. Черняков; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 23 с. – Бібліогр.: 203 назви.

[Бібліогр.]: "Фотохудожник України", 1990–1995: Покажчик змісту / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1998. – 28 с.

1999

Зображально-виражальні засоби фотографії: Поради початкуючим фотомитцям і фотожурналістам / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Спілка фотохудожників України; Укладачі В. О. Смородін, Б. І. Черняков. – К., 1999. – 21 с.

Зображення в культурі і журналістичознавстві / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 23 с.

Ілюстрування альманахів в Україні (20–50-ті рр. XX ст.) // Українська періодика: історія і сучасність: Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук. конф. 27–28 лист. 1998 р. – Л., 1999. – С. 30–46.

Методи дослідження ранньої зображальної журналістики / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 19 с.

Развитие культурно-исторических предпосылок иллюстрирования периодической печати / Киев. ун-т им. Т. Шевченко, Ин-т журналистики. – К., 1999. – 28 с.

Ранній ілюстрований альманах в Україні (30–50-ті рр. XIX ст.) / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1999. – 23 с.

Розвиток технологій ілюстрування творів ранньої зображальної журналістики / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1999. – 23 с.

Становлення ранньої ілюстрованої періодики // Вісник Київського університету. Серія: Журналістика. – К., 1999. – Вип. 7. – С.61–65.

Сучасні технічні засоби журналістики: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков, В. Е. Шевченко. – К.: РВЦ "Київ. ун-т", 1999. – 17 с.

Формотворення в зображальній публіцистиці / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 23 с.

Фотографія в журналістиці: від винайдення до початку XX століття / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 60 с.

Фотожурналістика / Укл. Б. І. Черняков // Програми навчальних дисциплін / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1999. – Т. 2. – С. 192–229; [3-е вид.].

Фотожурналістика: Програма навчальних дисциплін / Укладач Б. І. Черняков / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – 4-е вид. – К., 1999. – 52 с.

Фотоспеціалізація в рамках журналістики / Інтерв'ю з Б. І. Черняковим вела О. Гуркова // Патріот: Всеукр. молодіжна газета Інституту журналістики Київ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1999. – № 4. – Травень. – С. 12–13: портр., автор С. Руженцев.

[Бібліогр.]: Журналістикознавчі публікації у серіальних виданнях Київського університету імені Тараса Шевченка, 1958–

1998: Бібліогр. показчик / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укладач Б. І. Черняков. – К., 1999. – 32 с. – Бібліогр.: 583 назви.

[Бібліогр.]: Периодические издания учащейся молодежи Дона и Северного Кавказа XIX – начала XX вв.: Библиогр. указ. / Киев. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Сост. Б. І. Черняков. – К., 1999. – 40 с. – Бібліогр.: 64 назви.

[Бібліогр.]: Світло й тінь: Український фотомистецький журнал (Львів, 1991–1998): Бібліогр. показчик / Спілка фотохудожників України; Укл. Б. І. Черняков. – К., 1999. – 55 с. – Бібліогр.: 521 назва.

2000

Жанри зображальної журналістики: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2000. – 11 с.

Здобутки українського журналістикознавства в Київському університеті // Українське журналістикознавство. Дисертаційні дослідження, 1982–2000 рр.: Бібліогр. показчик / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2000. – С. 3–7. Співавтор: В. В. Різун.

Зображальна журналістика: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2000. – 11 с.

Микола Лукаш: сходження до Літератури // Образ / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 50–65. – Бібліогр.: с. 63–65.

Нові знахідки рукописної Лукашіани / Борис Черняков // Літ. Україна. – 2000. – № 33. – 28 груд. – С. 8. – Оpubліковано вірші М. Лукаша: "Хто більше, хто менше – ми всі Дон-Кіхоти...", "Біла пісня".

Нові знахідки рукописної Лукашіани // Кролевецький вісник. – 2000. – № 100. – 16 груд. – С. 3: ноти. В тексті: Лукаш М.О. "Хто більше, хто менше – ми всі Дон-Кіхоти"; Біла пісня.

Основи журналістикознавчих досліджень: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. . – К., 2000. – 17 с.

Основи наукових досліджень і статистики: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков, С. В. Штефан. – К., 2000. – 17 с.

Проблематика зображальної журналістики: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2000. – 7 с.

Редагування візуальних матеріалів і художня критика: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2000. – 7 с.

Техніка і технологія фотожурналістики: Навчальна програма / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2000. – 15 с.

[Бібліогр.]: Українське журналістикознавство. Дисертаційні дослідження, 1982–2000 рр.: Бібліогр. покажчик / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2000. – 63 с. – Бібліогр.: 133 назви.

[Рец.]: Сидоренко Н. М. "Задротяне життя" українських часописів на чужині (1919–1924) / Наталя Сидоренко; Дослідницький центр історії української преси. – К., 2000. – 88 с.

[Рец.]: Сидоренко Н. М. Національно-духовне самоствердження: У 3 ч. / Наталя Сидоренко; Дослідницький центр історії української преси. – К., 2000. – Ч. I: Українська таборова періодика часів Першої світової війни. – 202 с.: іл.

[Рец.]: Сидоренко Н. М. Національно-духовне самоствердження: У 3 ч. / Наталя Сидоренко; Дослідницький центр історії української преси. – К., 2000. – Ч. II: Преса інтернованих українців та цивільної еміграції (Чехія, Польща, Румунія, Єгипет, 1919–1924). – 262 с.

[Рец.]: Сидоренко Н. М. Національно-духовне самоствердження: У 3 ч. / Наталя Сидоренко; Дослідницький центр історії української преси. – К., 2000. – Ч. III: Національні часописи у "таборовому просторі" Європи після завершення Другої світової війни (Італія, Великобританія, Німеччина, Австрія, 1945–1950). – 159 с.

[Рец.]: Сидоренко Н. М., Сидоренко О. І. Журналістська "Планета Ді-Пі": Українська преса у таборах військовополонених, переміщених осіб і біженців у Європі після II Світової війни (1945–1950) / Наталя Сидоренко, Олександр Сидоренко; Центр інновацій та розвитку; Дослідницький центр історії української преси. – К., 2000. – 175 с.

2001

"Возведення в звання поета": Вступ і поновлення Миколи Лукаша в Спільці письменників України / Борис Черняков // Вітчизна. – 2001. – № 9/10. – Верес. / жовт. – С. 139–145.

З криниці Лукашевої спадщини / Борис Черняков // Літ. Україна. – 2001. – № 14. – 12 квіт. – С. 3.

З Лукашевої криниці // Крелевецький вісник. – 2001. – № 28. – 7 квіт. – С. 3. Засідання Комісії НСПУ з творчої спадщини М. О. Лукаша, Київ.

З чим ідемо ми до Тараса? / Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2001. – № 27. – 4 квіт. – С. 3; іл. – (Пам'яті Великого Кобаря).

Загадки однієї журнальної сторінки: З приводу Лукашевих перекладів з Джона Мільтона / Борис Черняков // Література плюс. – 2001. – Ч. 3. – Трав. – С. 10: портр. – Додано: Мільтон Дж. Два сонети / Пер. з італ.

Зображальна журналістика в газеті, журналі і книзі XVIII – першої половини XIX ст.: Навч. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2001. – 244 с.

Корифеї українського перекладацтва про Миколу Лукаша // Образ / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 35–47. – Бібліогр.: С. 45–47; Те ж. – С. [2], 35–47, [1]. – Окремий відбиток.

Микола Лукаш: початок літературного шляху / Борис Черняков // Київська старовина. – 2001. – № 5. – Верес. / жовт. – С. 132–139: 2 іл.

Микола Лукаш: спадщина і спадкоємці / Борис Черняков // Сучасність. – 2001. – № 9. – С. 118–126.

Нова зустріч із безсмертним "Декамероном" / Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2001. – № 46. – 9 черв. – С. 3: іл. – Рец. на кн.: Боккаччо Дж. Декамерон / Пер. з італ. М. Лукаш. – Дніпропетровськ: Січ, 2000.

Нова спроба художньої інтерпретації "Декамерона" / Борис Черняков // Літ. Україна. – 2001. – № 21. – 7 черв. – С. 5: 4 іл.

Про нашого Миколу Лукаша: Імені колишнього студента; Віднайдені нові твори і переклади; Укладено фразеологічний словник; Знову безсмертний "Декамерон"; На державне зберігання; Нове видання "Фауста" / Лукашезнавчі новини

повідомив Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2001. – № 92. – 17 листоп. – С. 3: репр. обкл. кн. Й.-В. Гете. – (Славні земляки).

У боротьбі за талановитого перекладача / Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2001. – № 101. – 19 груд. – С. 4: портр.; 2002. – № 3. – 9 січ. – С. 2: портр.

Цей хрестоматійний і такий близький Лукаш... // Крелевецький вісник. – 2001. – № 39. – 16 трав. – С. 4.

Елітарний ілюстрований альманах в Росіїї початку ХІХ в. // Средства массовой информации в современном мире: Тезиси науч.-практ. конф. / СПб. гос. ун-т. – СПб., 2001. – Ч. 1. – С. 63–65.

[Рец.]: Дениско Л. М. Релігійні православні періодичні видання ХІХ – початку ХХ століття у фондах Нац. б-ки ім. В. І. Вернадського / НБУВ; Наук. ред. О. С. Онищенко; Рец. Б. І. Черняков, Л. В. Беляєва. – К., 2001. – 200 с.

2002

Ілюстрування українських видань "Декамерона" Джованні Боккаччо в перекладі Миколи Лукаша: традиції, досвід, перспективи // Вісник Дніпропетровського держ. ун-ту. Сер.: Літературознавство. Журналістика. – Дн-ськ, 2002. – Вип. 5. – С. 24–28.

Київський самвидав другої половини 1990-х років // Українська періодика: історія і сучасність: Матеріали сьомої Всеукр. наук.-теор. конф. – Львів, 2002. – С. 534–537. Співавтор: А. С. Твардієвич.

Поет Віктор Дзюба – "Людина року – 2001" / Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2002. – № 35–27 квіт. – С. 3. – (Літ. стор.).

Таємниці журнальної сторінки: 3 приводу Лукашевих перекладів із Джона Мільтона / Борис Черняков // Крелевецький вісник. – 2002. – № 70. – 31 серп. – С. 3.

Тарас Шевченко – початкуючий художник-ілюстратор // Журналістика: Зб. наук. праць / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2002. – Вип. 26. – С. 17–24.

Творча спадщина Миколи Лукаша: етапи формування і освоєння // Крелевеччина, білі плями історії: Зб. наук. праць: Матеріали другої наук. конф. по краєзнавству / Крелевецька

райдержадміністрація, Кролевецька рай. рада; Упоряд. А. В. Карась. – Кролевець: [Зартий], 2002. – С. 35–39.

У боротьбі за талановитого перекладача / Борис Черняков // Кролевецький вісник. – 2002. – № 3. – 9 січ. – С. 2: портр. Про М. О. Лукаша.

Чотири століття британської журналістики // Наук. записки Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – Т. 9. – Жовт./ груд. – С. 191–228. – Бібліогр.: 13, 458 назв. Співавтор: О. К. Мелешенко.

[Опонування]: Бойко А. А. Преса православної церкви в Україні кінця 19–початку 20 століття: тематика і проблематика: Автореф. дис. ...д. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 31 с.

[Опонування]: Шевченко В. Е. Архітектоніка сучасного українського газетного видання (системна організація та закономірності розподілу елементів) : Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 19 с.

[Наук. ред.]: Нариси історії Кролевця / Упоряд. А. В. Карась; Наук. ред. Б. І. Черняков. – Київ: Вид-во ТОВ "З Медіа", 2002. – 78 с.: іл.

2003

Журналістика Франції // Наук. записки Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – Т. 10. – Січ./ берез. – С. 159–212. – Бібліогр.: 526 назв., с. 187–212. Співавтор: О. К. Мелешенко.

Кролевецькому генію не буде забуття / Борис Черняков // Кролевецький вісник. – 2003. – № 91. – 15 листоп. – С. 3. Про видання перекладів М. Лукаша вид-вом "Фоліо" (Х.): "Фауст" Гете, "Декамерон" Боккаччо, "Пані Боварі" Г. Флобера, підготовку кн. "Шпигачок" у вид-ві "Юніверс".

Миттєвість великої дружби // Кролевецький вісник. – 2003. – № 67. – 23 серп. – С. 5: портр. Про взаємини М. Лукаша і М. Сереженка.

Окупаційна преса Райхскомісаріату Україна (1941–1943 рр.) // Зб. праць Науково-дослідного центру періодики / ЛНБ ім. В. Стефаника. – Л., 2003. – Вип. 11. – С. 135–159.

[Бібліогр.]: Вісник Київського національного університету. Серія: Журналістика: Показчик змісту, 1993–2002 / Київ ун-т. ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укл.: Б. І. Черняков, І. М. Забіяка; За ред. В. В. Різуна. – К., 2003. – 48 с. – Бібліогр.: 216 назв.

[Бібліогр.]: Періодичні видання Райхскомісаріату Україна (за офіційними даними окупаційної влади) / Укл. Б. І. Черняков // 36. праць Науково-дослідного центру періодики / ЛНБ ім. В. Стефаника. – Л., 2003. – Вип. 11. – С. 152–159. – Додаток до статті: Черняков Б. І. Окупаційна преса Райхскомісаріату Україна (1941–1943 рр.). Списки видань по генеральн. округам та ін. суб'єктам видавничої діяльності окупантів; 100 назв.

[Рец.]: Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання: Навч. посібник / Вікторія Шевченко; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2003. – 343 с.: іл.

[Опонування]: Васильчук М. М. Українські видання в Коломиї (друга половина XIX – XX ст.): Історико-функціональний і тематичний аспекти: Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.

2004

Весна журналістського Києва // Наукові читання Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – Вип. 2: Доп. Та матеріали четвертих наук. читань, присвячених 70-літтю від дня народж. А. З. Москаленка, 23 листоп. 2004. – С. 19–26. – За публікацією: Вечірній Київ. – 1998. – № 95. – 22 трав. – С. 1, 5. [Інтерв'ю з А. З. Москаленком про діяльність колективу Ін-ту журналістики Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка.]

Вплив еволюції технологій ілюстрування на розвиток художнього оформлення видань: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 24 с. – (Ілюстрування періодичних видань XVIII – початку XIX ст.: Пошуки журналістської специфіки і техніки відтворення зображення: Тексти лекцій; Вип. 4).

Джерелознавчі особливості дослідження становлення зображальної журналістики: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т

ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 19 с. – (Зображальна журналістика: проблеми теорії і методології дослідження; Вип. 2).

Елітарний російськомовний альманах кінця 1830-х – початку 1840-х років: Матеріали до лекцій / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 28 с. – (Розвиток форм ілюстрування книжкової періодики першої половини XIX ст.; Вип. 1).

Зображальні публікації в календарях, літературних альманахах і збірниках XVIII – початку XIX ст.: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 20 с. – (Ілюстрування періодичних видань XVIII – початку XIX ст.: Пошуки журналістської специфіки і техніки відтворення зображення: Тексти лекцій; Вип. 3).

Зображальні публікації ранніх газетних видань: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 16 с. – (Ілюстрування періодичних видань XVIII – початку XIX ст.: Пошуки журналістської специфіки і техніки відтворення зображення: Тексти лекцій; Вип. 1).

Зростання та демократизація аудиторії як чинники розвитку типології ілюстрованих видань: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 24 с.: табл. – (Формування аудиторії та типології ілюстрованих періодичних видань першої половини XIX ст.: Тексти лекцій; Вип. 1).

Ілюстровані періодичні видання другої половини 1820-х – початку 1830-х рр.: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 22 с. – (Формування аудиторії та типології ілюстрованих періодичних видань першої половини XIX ст.: Тексти лекцій; Вип. 3).

Ілюстрування альманахів та книг в Україні 1830-1850-х років: Матеріали до лекцій / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 28 с. – (Розвиток форм ілюстрування книжкової періодики першої половини XIX ст.; Вип. 2).

Ілюстрування журнальної періодики XVIII – початку XIX ст.: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 40 с. – (Ілюстрування періодичних видань XVIII – початку XIX ст.: Пошуки журналістської

специфіки і техніки відтворення зображення: Тексти лекцій; Вип. 2).

Ілюстрування західноєвропейських друкованих видань як фактор впливу на пресу Російської імперії: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 15 с. – (Формування аудиторії та типології ілюстрованих періодичних видань першої половини XIX ст.: Тексти лекцій; Вип. 2).

Література, ініційована зображенням: Ілюстровані збірники і серійні видання 1840-х років: Матеріали до лекцій / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 39 с. – (Розвиток форм ілюстрування книжкової періодики першої половини XIX ст.; Вип. 3).

Методи дослідження генезису зображальної журналістики // Наукові записки / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: КПВД "Педагогіка", 2004. – Т. V: Ф-т соціології та психології; Ін-т журналістики. – С. 165–175.

Методи дослідження генезису зображальної журналістики: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 19 с. – (Зображальна журналістика: проблеми теорії і методології дослідження; Вип. 1).

Микола Олексійович Лукаш. 19.12 1919–29.08 1988: Коротка хроніка життя й творчості / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2004. – 79 с. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 5).

Початок систематичного ілюстрування періодики: Матеріали до лекції / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 31 с.: табл. – (Формування аудиторії та типології ілюстрованих періодичних видань першої половини XIX ст.: Тексти лекцій; Вип. 4).

Михайло Коцюбинський та Олекса Грищенко: грані творчого спілкування // Відкритий архів: Щорічник матеріалів та досліджень з історії модерної української культури / Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту; Ін-т критики. – К.: Критика, 2004. – Т. I. – С. 285–298: іл. на вкл. Іл.: 4–портр. М. Руденко (1912); 5–монотипія "Незнайомка" (1920-ті); 44–портр. О. Грищенка (1905); 45–репр. листа М. Коцюбинського від 15.11.1909.

Особливості становлення журнальної періодики учнівської молоді в Російській імперії: типологічний аспект // Наук. записки Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – Т. 15. – Квіт./ черв. – С. 111–117.

Повернення. Доля і недоля Миколи Лукаша: (Статті і матеріали 2000–2003 рр.) / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації. – К., 2004. – 64 с. : портр. на 2-й с. обкл.; дов. про авт. на 3-й с. обкл. *Зміст*: Лукаш повертається: Переднє слово. – С. 3–4; Микола Лукаш: сходження до Літератури. – С. 5–16; "Возведення в звання поета": Вступ і поновлення Миколи Лукаша в Спілці письменників України. – С. 17–28; Нові знахідки рукописної Лукашіани. – С. 29–31; Ілюстрування українських видань "Декамерона" Джованні Боккаччо в перекладі Миколи Лукаша. – С. 31–36; Микола Лукаш: спадщина і спадкоємці. – С. 37–48; Творча спадщина Миколи Лукаша: етапи формування і освоєння. – С. 49–54; 3 криниці Лукашевої спадщини. – С. 55; Таємниці однієї журнальної сторінки: 3 приводу Лукашевих перекладів із Джона Мільтона. – С. 56–57; Акт прийому на зберігання рукописного архіву М. Лукаша. – С. 58–63; Лукашезнавчі публікації автора, не включені цієї до книги. – С. 63.

Повернення. Доля і недоля Миколи Лукаша: (Статті і матеріали 2000–2003 рр.) / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації. – Доп. вид. – К., 2004. – [2], 67 с. : портр. на 2-й с. обкл. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 2). *Зміст* той же, додано: Показчик імен. – С. 64–66. [Відгук]: Критика. – К., 2004. – Ч. 7/8. – Лип./ серп. – С. 39: репр. обкл. – Підпис: С. 3.

Прижиттєві публікації творів Миколи Лукаша // Черняков Б. І. Микола Лукаш: Твори і переклади. 1953–1988 рр.: Бібліогр. посібник / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2004. – С. 5–22. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 8).

Уроки мудрості і простоти // Матеріали третіх наукових читань: Доп. та матеріали наук. читань, присвячених 85-літтю від дня народж. Д. М. Прилюка та О. К. Бабишкіна, 28 листоп. 2003 р. / КНУ ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – Вип. 1. – С. 20–25. Про знайомство з Д. М. Прилюком.

Шляхами синтезу слова і зображення: Матеріали до лекцій /

Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 16 с. – (Розвиток форм ілюстрування книжкової періодики першої половини ХІХ ст.; Вип. 4).

[Бібліогр.]: Біобібліографічні матеріали для енциклопедичного довідника "Сумщина в іменах" / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2004. – 52 с. – (Кролевець і Кролевеччина: Матеріали для історико-краєзнавчих досліджень; Вип. 1). 45 персоналій.

[Бібліогр.]: Засоби масової інформації зарубіжних країн: Ретросп. бібліогр. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Упоряд.: Б. І. Черняков, О. К. Мелешенко. – К.: ВПЦ "Київ. ун-т", 2004. – 253 с. – Бібліогр.: 4206 назв.

[Бібліогр.]: Лукашезнавчі публікації автора, не включені до книги // Черняков Б. І. Повернення. Доля і недоля Миколи Лукаша: (Статті і матеріали 2000–2003 рр.). – К., 2004. – С. 63. – Бібліогр.: 13 назв.

[Бібліогр.]: Микола Лукаш: Твори і переклади. 1953–1988 рр.: Бібліогр. посібник / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2004. – 63 с. Бібліогр.: 185 назв. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 8).

[Бібліогр.]: Періодичні видання учнівської і студентської молоді України ХІХ – початку ХХ ст.: Джерела дослідження: Бібліогр. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Упоряд.: Б. І. Черняков. – К., 2004. – 64 с. – Бібліогр.: 357 назв джерел; 421 назва вид.

[Бібліогр.]: Фахові видання Інституту журналістики (покажч.: 1993–2003 роки): Алфавітний покажч. журналістикознавчих публікацій "Вісника Київського університету". Сер. Журналістика. 1993–2002 / Упоряд.: І. М. Забіяка, В. В. Різун, Б. І. Черняков // Наукові записки / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: КПВД "Педагогіка", 2004. – Т. V: Ф-т соціології та психології; Ін-т журналістики. – С. 196–210. – Бібліогр.: 234 назви (с. 197–206).

[Рец.]: Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопед. словника / ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; За ред. М. М. Романюка. – Л., 2004. – Вип. 11. – 566 с.

[Рец.]: Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності: Монографія. – К.: Наук. думка, 2004. – 816 с.

[Рец.]: Партико З. В. Нормативний аспект і автоматизація редагування: Монографія / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 265 с.

[Наук. кер.]: дисертацію Мех О. В. Служби із зв'язків з громадськістю в органах виконавчої і законодавчої влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку України: Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 20 с.

[Опонування]: Захаркін С. А. Шляхи формування рукописного зібрання Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1944–1961): Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.09 – літературне джерелознавство і текстологія / НАН України, Ін-т літератури ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 20 с.

2005

Від автора; Особливості становлення журнальної періодики учнівської молоді в Російській імперії // Черняков Б. І. Джерела до історії української преси учнівської та студентської молоді (XIX – початок XX ст.) / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Л., 2005. – С. 3–4; 101–111. – Додаток.

Голос ув'язненого серця: Трагедійно-ліричний цикл Володимира Сосюри "Вона пішла" / Борис Черняков // Сосюра В. М. Вона пішла: Цикл віршів: Спроба реконструкції / Володимир Сосюра; Укл.: Б. І. Черняков; Академія наук вищої школи України. – Київ, 2005. – С. 3–6. Передмова.

Друковані періодичні видання на окупованій території України 1941–1944 рр. // Окупаційна і легальна періодична преса в Україні 1941–1944 рр.: Джерела дослідження. Бібліографія / Академія наук вищої школи України. – К., 2005. – С. 5–19. – (Засоби масової інформації в Україні у Другій світовій війні; Вип. 1).

Журналістика екстремальної доби: Звіт німецької окупаційної влади про видавничу діяльність в Україні // Відкритий архів: Щорічник матеріалів і досліджень з історії модерної української культури. – К.: Критика, 2005. – Т. II. Додаток: Горнауер Г. Два роки становлення й розбудови друкарства та видавничої справи в Райхскомісаріаті Україна (1941–1943) / Пер. з нім.; Публікація Б. І. Чернякова. Видання перебуває на виробництві.

Зображення, зображальна діяльність та зображальна журналістика як соціокультурні феномени і категорії журналістикознавства / Борис Черняков // Зображення у сприйманні та масовому спілкуванні: Бібліогр. посібник для студентів Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укл.: Б. І. Черняков. – К., 2005. – С. 5–17. – (Зображальна журналістика: проблеми теорії і методології дослідження; Вип. 3).

Черняков Б. І. Микола Лукаш у перекладознавчій критиці: Хроніка прижиттєвих публікацій / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2005. – Ч. 1: (1952–1969). – 87 с.: іл. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 6, ч. 1).

Черняков Б. І. Микола Лукаш на сторінках перекладознавчої критики // Черняков Б. І. Микола Лукаш у перекладознавчій критиці: Хроніка прижиттєвих публікацій / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2005. – Ч. 1: (1952–1969). – С. 5–11. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 6, ч. 1).

Черняков Б. І. Микола Лукаш у перекладознавчій критиці: Хроніка прижиттєвих публікацій / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2005. – Ч. 2: (1970–1989). – 87 с.: іл. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 6, ч. 2).

Микола Лукаш у колі сучасників // Сучасники – про Миколу Лукаша: Дайджест прижиттєвих публікацій / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Упор. і наук. ред. Б. І. Черняков. – К., 2005. – С. 5–6. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 7).

Передмова // Теорія журналістики і масової комунікації: Україномовні та російськомовні джерела (1991–2001): Матеріа-

ли до бібліографії / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – С. 3–4. Співавтор: О. К. Мелешенко.

Періодична преса на окупованій території України // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 18. – Січ./ берез. – С. 131–158. – Бібліогр.: 424 назви вид.

Сучасники – про Миколу Лукаша: Дайджест прижиттєвих публікацій / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Упор. і наук. ред. Б. І. Черняков. – К., 2005. – 87 с. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 7).

Феноменологічні властивості зображення як категорії культури та журналістикознавства // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 20. – Лип./ верес. – Бібліогр.: 437 назв. Вид. перебуває на виробництві.

[Бібліогр.]: Зображення у сприйманні та масовому спілкуванні: Бібліогр. посібник для студентів Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укл.: Б. І. Черняков. – К., 2005. – 48 с. – Бібліогр.: 429 назв. – (Зображальна журналістика: проблеми теорії і методології дослідження; Вип. 3).

[Бібліогр.]: Інформаційно-бібліографічні публікації Інституту журналістики: [Бібліогр. список] / Укладач Б. І. Черняков // Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Теорія журналістики і масової комунікації: Україномовні та російськомовні джерела (1991–2001): Матеріали до бібліографії / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – С. 65–66. – Бібліогр.: 18 назв.

[Бібліогр.]: Коротка бібліографія [пресознавчих джерел дослідження, 1941–2005 рр.] / Укл. Б. І. Черняков // Черняков Б. І. Окупаційна і легальна періодична преса в Україні 1941–1944 рр.: Джерела дослідження. Бібліографія / Академія наук вищої школи України. – К., 2005. – С. 59–78. – Бібліогр.: 376 назв.

[Бібліогр.]: Джерела до історії української преси учнівської та студентської молоді (XIX – початок XX ст.) / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Л., 2005. – 15 с. – Бібліогр.: 395 назв.

[Бібліогр.]: Зображення у масовій комунікації: Бібліогр. список // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 20. – Лип./ верес. – Бібліогр.: 437 назв. – Додаток до статті: Феноменологічні властивості зображення як

категорії культури та журналістикознавства. Вид. перебуває на виробництві.

[Бібліогр.]: Окупаційна і легальна періодична преса в Україні 1941–1944 рр.: Джерела дослідження. Бібліографія / Академія наук вищої школи України; Укл. Б. І. Черняков. – К., 2005. – 79 с. – Бібліогр.: 434 назв вид.; Коротка бібліогр. джерел: 376 назв. – (Засоби масової інформації в Україні у Другій світовій війні; Вип. 1).

[Бібліогр.]: Періодичні видання на окупованій території України в 1941–1944 роках // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 18. – Січ./ берез. – С. 131–140. – Бібліогр.: 424 назви.

[Бібліогр.]: Теорія журналістики і масової комунікації: Україномовні та російськомовні джерела (1991–2001): Матеріали до бібліографії / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – 68 с. – Бібліогр.: 747 назв. Співавтор: О. К. Мелешенко.

[Бібліогр.]: Теорія журналістики і масової комунікації в українськомовних та російськомовних джерелах (1991–2001) // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 18. – Січ./ берез. – С. 159–195. – Бібліогр.: 747 назв. Співавтор: О. К. Мелешенко.

[Рец.]: Різун В. В., Трачук Т. А. Нарис з історії та теорії українського журналісткознавства: Монографія / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – 228 с.

[Опонування]: Пархитько О. В. Одеська періодична преса періоду визвольних змагань: Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 20 с.

[Опонування]: Петров С. С. Видавнича справа в Києві (друга половина XIX – початок XX ст.): Автореф. дис. ...к. філол. н.: 10.01.08 – журналістика / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 20 с.

КОРОТКА БІОБІБЛІОГРАФІЯ ПРО Б. І. ЧЕРНЯКОВА.

1976 – 2005 рр.

1966

Пилипенко О. П. Ніщо не залишилось поза увагою: 3 комсомольської конф. Кролевецького арматурного заводу // Маяк комунізму. – Кролевець, 1966. – № 145. – 3 груд. – С. 2. Звіт. Виступ на конференції.

Рева В. Я. Широкими кроками п'ятирічки // Маяк комунізму. – Кролевець, 1966. – № 115. – 24 верес. – С. 1. Згадка з нагоди свята машинобудівників: "Самовіддано трудяться [...]".

1967

Анкета // Червоний промінь. – Суми, 1967. – № 94. – 9 серп. – С. 4. – (Читач – Газета – Читач). Цитується лист до ред.

Гайовий В. Ф. Гартується юність в труді // Червоний промінь. – Суми, 1967. – № 153. – 24 груд. – С. 3. Згадка про молодого виробничника арматурного заводу.

Дотримуватись вимог Статуту КПРС: 3 пленуму райкому КП України // Маяк комунізму. – Кролевець, 1967. – № 106. – 2 верес. – С. 2. Звіт. Згадка: "На арматурному заводі [...]. В числі кращих безпомилково можна назвати [...] токаря механічного цеху № 6 т. Чернякова [...]".

Марченко В. О. Бойова програма // Червоний промінь. – Суми, 1967. – № 109. 13 верес. – С. 2. Кореспонденція. Згадка про політінформатора з шостого складально-механічного цеху.

Пилипенко О. П. Арматурного ширшають кроки // Маяк комунізму. – Кролевець, 1967. – № 68. – 6 черв. – С. 2. Згадка: "Як і раніше, в авангарді змагання йшли [...] токарі [...] Б. Черняков [...]".

Пилипенко О. П. Діла і турботи арматурників // Маяк комунізму. – Кролевець, 1967. – № 149. – 14 груд. – С. 2. Із звітно-виборчих зборів в КАЗ; згадано виступ токаря заводу.

Пилипенко О. П. Під знаком ділової критики: Звіти і вибори в профорганізаціях // Маяк комунізму. – Кролевець, 1967. – № 17. – 7 лют. – С. 3. Звіт. Виступ токаря механо-складального цеху № 6 на заводській звітно-виборній конференції.

1968

Будьте гідною зміною // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 101. – 24 серп. – С. 2. – (Юність; № 5). Звіт про районні збори молодих робітників. Згадано про виступ токаря арматурного заводу.

Гайовий В. Ф. На них рівняймо крок! // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 7. – 16 січ. – С. 2. Згаданий молодий виробничник арматурного заводу.

З святом вас, наші активісти // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 53. – 5 трав. – С. 3. Подяка до дня преси токарю Кролевецького арматурного заводу.

Калиновська Г. І. Двадцятиріччя школи // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 146. – 5 груд. – С. 4. Замітка. Згадка про виступ з привітанням колишнього випускника школи № 5.

Пленум обкому комсомолу // Ленінська правда. – Суми, 1968. – № 195. – 1 жовт. – С. 1. Інформ. повідомлення. Згадка про виступ в обговоренні доповіді токаря Кролевецького арматурного заводу.

Пленум обкому комсомолу // Червоний промінь. – Суми, 1968. – № 118. – 1 жовт. – С. 1. Інформ. повідомлення. Згадка про виступ в обговоренні доповіді токаря, члена комітету комсомолу Кролевецького арматурного заводу.

Слідами неопублікованих листів // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 10. – 23 січ. – С. 3. Про реагування на лист робітників Кролевецького арматурного заводу М. Комиля, В. Нездименка, Ф. Тригуба та Б. Чернякова про ненадання медичної допомоги робітникові Семенюку.

Яценко П. І. Конкурс на кращу лекцію // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 137. – 14 листоп. – С. 2. Кореспонденція. Повідомлено про схвалення районною організацією т-ва "Знання" лекції, підготовленої головою ідеологічної комісії райкому комсомолу "Про життя і діяльність нашого земляка, поета-партизана Пилипа Рудя".

[Фото]: Груповий портрет // Маяк комунізму. – Кролевець, 1968. – № 154. – 24 груд. – С. 2. Фото А. Я. Говорухи. Заступник секретаря заводського комітету комсомолу з молоддю механо-складального цеху № 6.

1969

Нагорода кличе // Маяк комунізму. – Кролевець, 1969. – № 31. – 11 берез. – С. 1. Передова стаття. Згадка автора газети інженера з обліку арматурного заводу.

Нагороду газеті вручено // Маяк комунізму. – Кролевець, 1969. – № 55. – 9 трав. – С. 1. Згадка про вручення подарунка редакції як кращому робіськору з нагоди нагородження газети Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Наша пошта // Маяк комунізму. – Кролевець, 1969. – № 41. – 3 квіт. – С. 4. Огляд листів. Згадка про активне надсилання матеріалів до газети.

Наша пошта за 1968 рік // Маяк комунізму. – Кролевець, 1969. – № 4. – 9 січ. – С. 4. Огляд листів. Згаданий дописувач, заступник секретаря комітету комсомолу арматурного заводу.

Пилипенко О. П. Без вогнику і ініціативи // Маяк комунізму. – Кролевець, 1969. – № 28. – 4 берез. – С. 2. – (Комсомольське життя). Кореспонденція заступника секретаря парткому заводу. Згаданий заступник секретаря заводського комітету комсомолу.

1970

Оголошення про атестат // Маяк комунізму. – Кролевець, 1970. – № 85. – 16 лип. – С. 4. Згадка.

Переможці ювілейного конкурсу // Маяк комунізму. – Кролевець, 1970. – № 43. – 9 квіт. – С. 4. Повідомлено про здобуття другого місця в конкурсі райгазети за фотознімок "Незабутнє", опубл. 25 верес. 1969 р.

Поладич І. К. Зросла активність // Маяк комунізму. – Кролевець, 1970. – № 59. – 16 трав. – С. 2. Згадка про слухача школи політосвіти райпобуткомбінату.

1972

Пленум райкому ЛКСМУ // Маяк комунізму. – Кролевець, 1972. – № 20. – 15 лют. – С. 1. Інформ. повідомлення. Згадка: обрано членом бюро РК ЛКСМУ.

1974

Куза М. Откровенный разговор // Факел: Учебная газета ОВПШ. – Одесса, 1974. – № 2. – 15 окт. – С. 2. Згадка: слухач-відмінник.

Слово к читателям // Факел: Учебная газета ОВПШ. – Одесса, 1974. – № 1. – 13 сент. – С. 1. Згадка: затверджений членом редколегії газ. "Факел".

1975

Заняття в редакції // Факел: Учебная газета ОВПШ. – Одеса, 1975. – № 2 (7). – 6 марта. – С. 4. Згадана участь в огляді багатотиражок в ред. Білгород-Дністровської міської газети "Сов. Приднестровье".

1980

Олексієнко С. Щоб слово било в ціль: З наук.-практ. конф. працівників засобів масової інформації і пропаганди // Радянські Карпати. – Путила, 1980. – № 39. – 29 берез. – С. 3: портр. Вклад виступу.

1985

Минченко В. П. Вникнуть в суть дела // Журналист. – М., 1985. – № 9. – С. 54–56. На с. 55 згаданий Б. Черняков у зв'язку із потребою створення кафедри фотожурналістики в Київському держуніверситеті.

1986

Шудря Н., Сидоренко О. Конференція з історії преси // Рад. літературознавство. – 1986. – № 4. – С. 79–80. На с. 80 про виступ Б. І. Чернякова.

1987

Назаренко М. П. Второе дыхание // Рабочая газета. – К., 1987. – № 293. – 24 дек. – С. 3. Стаття редактора районної газети (Кролевець); згаданий колишній робкор токар Б. І. Черняков.

Черенков Л. Н. Журналистика, пресса, телевидение, радио (Межвед. сб.) // Средства массовой информации и пропаганды: Советская литература 1986 г.: Реф. сб. – М., 1987. – С. 70–73. На с. 73 про Б. І. Чернякова.

1989

Іваненко В. Г. Всесоюзна нарада з журналістської освіти / Володимир Іваненко // Журналіст України. – К., 1989. – № 7. – С. 33–34. На с. 33 згадано про виступ Б. І. Чернякова.

1990

Селюченко М. І. Передмова / Микола Селюченко // Борис Іванович Черняков. Від сорока до сорока п'яти: Автобіобібліографія, 1986–1990 / Спілка фотохудожників України. – К.: FotoInfo, 1990. – С. 3–6; портр. на С. 2 обкл.

[Бібліогр.]: Борис Іванович Черняков. Від сорока до сорока п'яти: Автобіобібліографія 1986–1990 / Спілка фотохудожників України; Передмова М. І. Селюченка. – К.: FotoInfo, 1990. – 28 с.: портр.

1994

Черняков Борис Іванович // Спілка фотохудожників України: Довідник: За станом на 1.07.1994 р. – К., [1994]. – С. 27: портр.

1998

Національна школа журналістики: науковий потенціал і ресурси: (Замість післямови) / В. І. Шкляр // Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра. – Київ, 1998. – Кн. 3. – С. 176–178. Про Б. І. Чернякова.

Про автора // "Фотохудожник України", 1990–1995: Показчик змісту / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1998. – 2-га с. обкл.: портр. (фото С. Руженцева).

Про автора // Черняков Б. І. Зображальна журналістика як предмет і як об'єкт журналістичнознавчого дослідження / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – 2-га с. обкл.: портр.

Різун В.В. Про автора і його творчість // Черняков Б. І. Ілюстрована книжкова періодика у процесі становлення ранньої зображальної журналістики: Монографія / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.: Центр вільної преси, 1998. – С. 153–154: портр. Про Б. І. Чернякова.

Циганюк В., Тягнирядно С. М. Дім, куди хочеться повертатися знову і знову // Кролевецький вісник. – 1998. – № 104. – 2 груд. – С. 2–3: 5 іл. 50 років СШ № 5; згаданий випускник Б. І. Черняков.

[Бібліогр.]: Праці автора з проблем творчої фотографії // "Фотохудожник України", 1990–1995: Показчик змісту / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1998. – 3–4 с. обкл. – Бібліогр.: 48 назв.

1999

3 нових видань викладачів Інституту [журналістики] / Підготувала В. Дідок // Святий Володимир. – Київ, 1999. – № 1. – С. 101–102. Про Б. І. Чернякова.

Малиношевська С. М. Від позаштатного до викладача // Кролевецький вісник. – 1999. – № 17. – 24 лют. – С. 2: портр. Про Б. І. Чернякова, колишнього працівника рай. газети.

Москаленко А. З. Інститут журналістики // Сторінки історії: Видатні вчені / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Б-ка України, 1999. – С. 226–232. Про Б. І. Чернякова на с. 229, 231, 232.

Черняков Борис Іванович // Довідник Спілки фотохудожників України: За станом на 01.12.99 р. – К., 1999. – С. 71: портр.

Черняков Борис Іванович // Хто є хто в українських мас-медіа. – К.: К.І.С., 1999. – Вип. 2. – С. 278–279. – Бібліогр. [Версія]: <http://vlada.kiev.ua/ums/serj/human/0174800.htm>

[Бібліогр.]: Бібліографічні праці автора // Світло й тінь: Український фотомистецький журнал (Львів, 1991–1998): Бібліогр. покажчик / Спілка фотохудожників України; Укл. Б. І. Черняков. – К., 1999. – С. 54–55. – Бібліогр.: 14 назв.

[Бібліогр.]: Борис Іванович Черняков. Творча фотографія: Праці 1977–1999 рр.: Бібліогр. покажчик / Спілка фотохудожників України; Дослідницький центр іст. укр. преси; Укладачі Н. М. Сидоренко, Б. І. Черняков. – К., 1999. – 23 с. : портр. – Бібліогр.: 153 назв.

[Бібліогр.]: Праці автора з проблем творчої фотографії // Черняков Б. І. Фотожурналістика: Програма навчальних дисциплін. – 4-е вид. – К., 1999. – С. 46–52. – Бібліогр.: 89 назв.

[Бібліогр.]: Список бібліографічних джерел, що містять описи праць автора // Черняков Б. І. Развитие культурно-исторических предпосылок иллюстрирования периодической печати. – К., 1999. – С. 27–28. – Бібліогр.: 27 назв.

[Бібліогр.]: Список бібліографічних джерел, що містять описи праць автора; Окремі бібліографічні праці автора // Черняков Б. І. Журналістикознавчі публікації у серіальних виданнях Київського університету імені Тараса Шевченка 1958–1998. – К., 1999. – 2–3 с. обкл. – Бібліогр.: 39 назв. Аналогічні списки див. також у вид.: Ранній ілюстрований альманах в Україні (30–50-ті рр. ХІХ ст.) / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К.,

1999; Розвиток технологій ілюстрування творів ранньої зображальної журналістики / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 1999.

2000

Малиношевська С. М. Найяскравіша пелюстка фестивалю // Кролевецький вісник. – 2000. – № 94. – 25 листоп. – С. 3. Б. І. Черняков передав учням і педагогам міської музичної школи "Білу пісню" М. О. Лукаша.

2001

Кравченко О. Презентація книги земляка // Кролевецький вісник. – 2001. – № 75. – 19 верес. – С. 3. Читацька конф. в ЦРБ 9.09.2001 за кн.: Грищенко, Олекса. Україна моїх блакитних днів. – Х.: Майдан, 2001. Виступили: М. В. Шевченко, А. В. Карась, І. П. Дудар, Н. Ф. Сидюк, М. О. Набок, Н. Г. Касинець, Н. П. Вітушко, І. І. Кобизький, В. І. Дзюба, Б. І. Черняков, Ф. І. Польовий, Ю. С. Лінчевський О. П. Казановська, І. В. Шибаловська, М. В. Мачульський.

Малиношевська С. М. Шлях його зростання // Кролевецький вісник. – 2001. – № 15. – 21 лют. – С. 4: автограф. Про Б. І. Чернякова.

Мироненко В. Чотири століття – це тільки початок / Валентина Мироненко // Сумщина. – Суми, 2001. – № 101. – 12 верес. – С. 1–2: 6 іл. Ювілей міста; презентація в Кролевці кн.: Грищенко О. Україна моїх блакитних днів. Х.: Майдан, 2001. Згадані М. Лукаш, Б. Черняков.

Мироненко В. С. Чотири століття – це тільки початок // Сумщина. – К., 2001. – № 101. – 12 верес. – С. 1–2: 6 іл. Ювілей міста; презентація кн.: Грищенко О. Україна моїх блакитних днів. Х.: Майдан, 2001. Згадано Б. Чернякова.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Академіки Академії наук вищої школи України: Довідник. – К., 2001. – С. 415: портр.

[Рец.]: "Сучасність". № 9: [Огляд змісту] // Літ. Україна. – 2001. – № 37. – 11 жовт. – С.6. Згадано полеміку щодо літ. спадщини М. Лукаша.

[Рец.]: Київська старовина. – 2001. – № 5: [Анотація] // Критика. – 2001. – Ч. 2. – Груд. – С.24. [СЗ]. Про статтю: Черняков Б. Микола Лукаш: початок літературного шляху.

[Рец.]: Література плюс. [К.], 2001. Ч. 3. Травень: [Анотація] // Критика. – 2001. – Ч. 6. – Черв. – С.31. [СЗ]. Про атрибуцію Б. Черняковим пер. сонетів Дж. Мільтона.

[Рец.]: Москаленко М. Н. У колі фантазій і домислів / Михайло Москаленко // Сучасність. – 2001. – № 9. – С. 127–129. – Полеміка: Черняков, Борис. Микола Лукаш: спадщина і спадкоємці.

[Рец.]: Сучасність, Ч. 9, 2001 // Критика. – 2001. – Ч. 10. – Жовт. – С.26. Щодо полеміки М. Москаленка.

[Рец.]: Сучасність. Числа 7–8, 9: [Огляд змісту] // Книжник review. – 2001. – № 21. – Листопад. – С.10: репр. [СЗ]. Згадані публ. Б. Чернякова, М. Москаленка.

2002

Басанець В. Кролевеччина за 400 років // Нариси історії Кролевця / Упоряд. А. В. Карась. – Київ: Вид-во ТОВ "3 Медіа", 2002. – С. 5–12. На с. 12 згадано Б. І. Чернякова.

Брошкіна Л. По світлому шляху до знань // Кролевецький вісник. – 2002. – № 78. – 28 верес. – С. 3. Комплектування фонду чит. залу рай. б-ки. Згадано про подарування книг акад. АН ВШ Укр. Б. Черняковим.

Красюк-Сорока З. Ф. Під знаменами поваги до праці // Кролевецький вісник. – 2002. – № 94. – 23 листоп. – С. 3: 2 іл. Презентація кн. "Нариси історії Кролевця". Згадано наукового редактора книги акад. Б. І. Чернякова.

Малиношевська С. М. "Летять птахами, славлять Україну і оберегом звуться недарма" // Кролевецький вісник. – 2002. – № 94. – 23 листоп. – С. 3: портр. Б. І. Чернякова. Наук. конф. "Кролевецький рушник – роки, віхи, століття".

2003

Малиношевська С. М. З газетою назавжди // Кролевецький вісник. – 2003. – № 7. – 22 січ. – С. 3: портр. Н. Чумакова (ЗОШ № 5); згадані публ. Б. Чернякова.

Обертас О. До витоків українського самвидаву / Олесь Обертас // Молода нація: Альманах. – К.: Смолоскип, 2003. – № 2. – С. 45–58. На с. 55–56 цит. за кн.: Черняков Б. І. Часописи політичних в'язнів російського царату ХІХ – початку ХХ ст.: Бібліогр. покажчик. – К.: ВПОЛ, 1996.

Обертас О. Літературні джерела українського самвидаву / Олесь Обертас // Слово і час. – 2003. – № 8. – С. 80–87. На с. 86 про кн.: Черняков Б. І. Часописи політичних в'язнів російського царату ХІХ – початку ХХ ст.: Бібліогр. покажчик. – К.: ВПОЛ, 1996.

Ой нашого цвіту та й по всьому світу... // Світ комунікації / Ін-т журналістики Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – Груд. – С. 22–23: фотопортр. Б. І. Чернякова.

Циганюк В. Школа пишається своїми випускниками / Василь Циганюк // Кролевецький вісник. – 2003. – № 99. – 13 груд. – С. 5: 3 іл. – (Ювілеї). ЗОШ № 5 виповнилося 55 років. Згаданий випускник Б. І. Черняков.

Черняков Борис Іванович (*24.04.1946): [Біогр. дов.] // Громадська організація "Сумське земляцтво" у м. Києві: Довідник. – К., 2003. – С. 68–69.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Сумщина в іменах: Енциклопед. дов. – Суми, 2003. – С. 490. – Бібліогр.: 11 назв.

[Бібліогр.]: Борис Іванович Черняков. Четверть століття науково-педагогічної діяльності: Біобібліограф. покажч. / Академія наук вищої школи України; Біогр. дов.: О. Д. Школьна. – К., 2003. – 29 с. – Бібліогр.: 189 назв.

[Бібліогр.]: Борис Іванович Черняков: Автобіографія; Бібліографія праць // Науково-дослідний центр періодики (1993–2003 рр.) / ЛНБ ім. В. Стефаника. – Л., 2003. – Т. 2: Постаті: біобібліогр. покажч. – С. 626–634. – Бібліогр.: 93 назви. Також окремих вип. – [12] с.

2004

Грабельников А. А., Минаева О. Д. История русской периодической печати (1703–1993): Библиогр. указ.: В 2 т. – М.: РИП-холдинг, 2004. – Т. 2. Відображені автореферати дисертацій та ін. праці.

Єфремова В. Сумчани всього світу, гуртуйтеся / Валентина Єфремова // *Культура і життя*. – 2004. – № 14. – 14 квіт. – С. 1, 4. На с. 1 згаданий акад. Б. І. Черняков.

Звіт про наукову діяльність Академії наук вищої школи України. – К.: Експрес, 2004. – 180 с. На с. 35, 36, 38–39 про акад. Б. І. Чернякова.

Іващенко О. В. Технологічні чинники реалізації моделі журналу // *Дизайн-освіта 2004: теорія, практика та перспективи розвитку*. Всеукр. наук. конф. 22–23 квіт. 2004 р. – Х.: ХДАДМ, 2004. – С. 21–23. Названа і цит. праця: Черняков Б. І. Народження фотожурналістики. – К.: ВІПОЛ, 1996.

Малиношевська С. М. Помічайте їх імена / Світлана Малиношевська // *Кролевецький вісник*. – 2004. – № 18. – 28 лют. – С. 4. Про авторів газети; згаданий Б. Черняков.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // *Сумщина в іменах: Енциклопед. дов.* – 2-ге вид. – Суми, 2004. – С. 514. – Бібліогр.: 11 назв.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Черняков Б. І. Біобібліографічні матеріали для енциклопедичного довідника "Сумщина в іменах". – К., 2004. – 3-я с. обкл.: портр.

Черняков Борис Іванович // *Академія наук вищої школи України: Довідник (адреси і телефони)*. – К., 2004. – С. 9, 59, 60, 173.

Шейна Т. П. Літопис краю / Таїса Шейна // *Кролевецький вісник*. – 2004. – № 18. – 28 лют. – С. 2. Про райгазету; згаданий Б. Черняков.

[Бібліогр.]: Лукашезнавчі праці в серії "Кролевець і Кролевеччина": [Бібліогр. список] // Черняков Б. І. Микола Лукаш: Твори і переклади. 1953–1988 рр.: Бібліогр. посібник / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Укладач Б. І. Черняков. – К., 2004. – С. 62. – Бібліогр.: 12 назв. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 8).

[Бібліогр.]: Публікації автора-упорядника // *Сучасники – про Миколу Лукаша: Дайджест прижиттєвих публікацій* / Академія наук вищої школи України, Відділення масової комунікації; Упор. і наук. ред. Б. І. Черняков. – К., 2004. – С. 81–82. – (Кролевець і Кролевеччина; Вип. 7). – Бібліогр.: 23 назви.

[Рец.]: Вертіль О. В. Доля і недоля Миколи Лукаша // Сумщина. – 2004. – № 149. – 29 груд. – С. 1. – Без підп. – Відгук на кн.: Черняков Б. І. Повернення: Доля і недоля Миколи Лукаша. – К., 2004.

[Рец.]: Захаркін С. А. [Анотація]: Б. І. Черняков, І. М. Забіяка. Вісник Київського національного університету. Серія: Журналістика: Показчик змісту, 1993–2002. Київ, 2003 // Критика. – 2004. – Ч. 4. – Квіт. – С. 12: репр. обкл. – Підпис.: С. 3.

[Рец.]: Захаркін С. А. [Анотація]: Черняков Б. І. Повернення: Доля і недоля Миколи Лукаша: (Статті і матеріали 2000–2003 рр.). Київ, 2004 // Критика. – 2004. – Ч. 7/8. – Лип./ серп. – С. 39: репр. обкл. – Підпис.: С. 3.

[Рец.]: Малиношевська С. М. Визнаний у світі, незабутий на батьківщині / Світлана Малиношевська // Кролевецький вісник. – 2004. – № 102. – 18 груд. – С. 7: фотопортр., фото меморіальн. дошки. – (Літ. сторінка). – Рец. на кн.: Черняков Б. І. Повернення: Доля і недоля Миколи Лукаша (К., 2004).

2005

Барановська І. М. Анатолій Москаленко – керівник спеціалізованої вченої ради Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1984–1999) // Наукові читання Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – Вип. 2: Доп. та матеріали четвертих наук. читань, присвячених 70-літтю від дня народж. А. З. Москаленка, 23 листоп. 2004. – С. 8–10. На с. 9–10 про докторську дис. Б. І. Чернякова.

Відкритий архів: Щорічник матеріалів та досліджень з історії модерної української культури / Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту; Ін-т критики. – К.: Критика, 2004. – Т. І: [Анотація] // Критика: Рецензії. Есеї. Огляди. – 2005. – Ч. 11. – С. 32: репр. обкл. Анотовано публікацію: Листи Михайла Коцюбинського до Олекси Грищенка (1908–1909) / Публікація, коментарі Бориса Чернякова. – Англ. мова.

Володимир Качкан: Біобібліографічний показч. / Укл. М. М. Романюк; ЛНБ, НДЦ періодики. – Л., 2005. – 203 с. Співавтор Б. І. Черняков: див. с. 139, 146.

Гридчина В. В. Зображальна інформація: інформаційні та неінформаційні зображення // Учен. зап. Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского. – Симферополь, 2005. – Т. 18. – № 1. – Филология. – С. 248–252. На с. 248: „Б. І. Черняков вивів зображальну журналістику на якісно новий рівень, довівши, що це царина, яка має свої особливості, історичний розвиток, жанрові особливості подачі інформації”.

Захаркін С. А. Матеріали до біобібліографії: Від укладача // Спогади про Соломію Павличко. – К.: Основи, 2006. – С. 347–351. На с. 351 відзначено сприяння в поповненні інформації до покажчика.

Наукова діяльність професора Б. І. Чернякова; Наукові і науково-методичні праці професора Б. І. Чернякова, 1995–2004 роки // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 18. – Січ./ берез. – С. 124; 125–130. – Біобібліогр.: 120 назв.

Різун В. В. Інститут журналістики // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Незабутні постаті. – К.: Світ успіху, 2005. – С. 138–139. На с. 138 відзначено вагомий внесок в історію журналістики.

Різун В. В., Трачук Т. А. Нарис з історії та теорії українського журналісткознавства: Монографія / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – 228 с.

Тихолоз Н. Казкотворчість Івана Франка: (генологічні аспекти) / Наталя Тихолоз; НАН України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. Львівське відділення. – Л., 2005. – (Франкознавча серія; Вип. 6). На с. 159 подяка за встановлення авторства ілюстрацій.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Вчені Академії наук вищої школи України, [1992–2005: Довідник] / Академія наук вищої школи України; За ред. М. І. Дубини. – Х.: НТУ "ХПІ", 2005. – С. 296: портр.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Черняков Б. І. Джерела до історії української преси учнівської та студентської молоді (XIX – початок XX ст.) / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Л., 2005. – С. 113: портр. – Бібліогр.: 6 назв.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Довідник / Упор. В. Е. Шевченко. – К., 2005. – С. 26; портр. На с. 27; згадки і іл. на с. 7, 24, 56.

Черняков Борис Іванович: [Біогр. дов.] // Сумське земляцтво в м. Києві. – К.: Довіра, 2005. – Вип. 1. – С. 144–145: портр.

Школьна О. Д. Черняков Борис Іванович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Л., 2005. – Вип. 12. – С. 466–468. – Бібліогр.: 11 назв.

Ярмиш Ю. Ф. Уроки А. З. Москаленка // Наукові читання Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – Вип. 2: Доп. та матеріали четвертих наук. читань, присвячених 70-літтю від дня народж. А. З. Москаленка, 23 листоп. 2004. – С. 54–56. На с. 55 згадано Б. І. Чернякова.

[Бібліогр.]: Бібліографічні праці автора (1990–2005) // Черняков Б. І. Зображення у сприйманні і масовому спілкуванні: Бібліогр. посібник для студентів Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – С. 45–47. – Бібліогр.: 33 назви.

[Бібліогр.]: Інформаційно-бібліографічні публікації Інституту журналістики: [Бібліогр. список] / Укладач Б. І. Черняков // Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Теорія журналістики і масової комунікації: Україномовні та російськомовні джерела (1991–2001): Матеріали до бібліографії / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2005. – С. 65–66. – Бібліогр.: 18 назв.

[Бібліогр.]: Наукові і науково-методичні праці професора Б. І. Чернякова, 1995–2004 роки // Наук. зап. Інституту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. 18. – Січ./ берез. – С. 125–130. – Бібліогр.: 120 назв.

[Бібліогр.]: Публікації автора за темою роботи // Черняков Б. І. Джерела до історії української преси учнівської та студентської молоді (XIX – початок XX ст.) / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Л., 2005. – С. 112. – Бібліогр.: 10 назв.

2006

Захаркін С. А. [Анотація] / Степан Захаркін // Критика: Рецензії. Есеї. Огляди. – 2006. – Ч. 3. – Берез. – С. 32: репр. обкл. – Анотація. на кн.: Сосюра В. М. Вона пішла: Цикл віршів: Спроба реконструкції / Володимир Сосюра; Укл.: Б. І. Черняков; Академія наук вищої школи України. – Київ, 2005.

Лауреати нагород Святого Володимира та Ярослава Мудрого // Інформаційний вісник / Академія наук вищої школи України. – К., 2006. – № 1 (47). – С. 55–56. На с. 56: "Нагорода Ярослава Мудрого [...]: 17. Чернякову Борису Івановичу, доктору історичних наук, професору – за створення капітального бібліографічного покажчика праць М. Лукаша, відомого українського перекладача, [і творів про нього]".

Довкруг проблем зображальної журналістики: Журналістико-знавці про наукову творчість Бориса Чернякова / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики; Укл. і наук. ред. В. В. Різун. – К., 2006. – 87 с.: портр. – Бібліогр.: с. 85 (18 назв), 2–3 с. обкл. (35 назв.). – (Зображальна журналістика: проблеми теорії і методології дослідження; Вип. 4).

Черняков Борис Іванович: [Біографічна довідка; біобібліографія, 14 назв] // <http://vlada.kiev.ua/ums/serj/human/0174800.htm> [Див. публікацію]: Хто є хто в українських мас-медіа. – К.: К.І.С., 1999. – Вип. 2. – С. 278–279. – Бібліогр.

11.04.2006.

* * *

Наукове видання

**НАУКОВІ ЧИТАННЯ
ІНСТИТУТУ
ЖУРНАЛІСТИКИ**

ВИПУСК ШОСТИЙ

присвячено 60-літтю від дня народження

Б. І. ЧЕРНЯКОВА

24 квітня 2006 р.

Упорядкування І. М. Забіяки

Верстка І. М. Забіяки

За редакцією проф. В. В. Різуна

Підписано до друку 18. 04. 2006. Формат 60 x 84 1/16.

Фіз. друк. арк. 5,5. Облік.-вид. арк. 4,1. Наклад 100.

Зам. №

Ціна договірна

Надруковано на поліграфічній дільниці

Інституту журналістики

Київського національного університету

Імені Тараса Шевченка

04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, к. 102.

У СВІТ ВИЙШЛИ:

Випуск перший. На пошану **Д. М. ПРИЛЮКА** та
О. К. БАБИШКІНА.

Випуск другий. На пошану **А.З.МОСКАЛЕНКА.**

Випуск третій. На пошану **Ю. Ф. ЯРМИША.**

Випуск четвертий. На пошану **О. Д. ПОНОМАРЕВА.**

Випуск п'ятий. На пошану **Н. Ф. НЕПИЙВОДИ.**